

Daniel Hjort

The Project Gutenberg EBook of Daniel Hjort, by Josef Julius Wecksell This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Daniel Hjort Murhenäytelmä viidessä näytöksessä ja neljässä kuvaelmassa

Author: Josef Julius Wecksell

Translator: Paavo Cajander

Release Date: May 5, 2006 [EBook #18322]

Language: Finnish

Character set encoding: ISO-8859-1

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK DANIEL HJORT ***

Produced by Matti Järvinen and Tuija Lindholm.

DANIEL HJORT.

MURHENÄYTELMÄ VIIDESSÄ NÄYTÖKSESSÄ JA NELJÄSSÄ KUVAELMASSA.

Kirjoittanut Josef Julius Wecksell.

Suomentanut P. C. [Paavo Cajander]

Suomalaisen kirjallisuuden Seuran palkitsema kirja-suomennos.

Ensimmäisen kerran julkaissut K. E. Holm 1877.

HENKILÖT:

KAARLO, Södermanlannin herttua, valtion hoitaja. ARVID STÅLARM, Sodanpäämies Suomessa. JUHANI FLEMING, Klaus Flemingin ja Ebba Stenbockin poika. OLAVI KLAUNPOIKA, Klaus Flemingin äpärä- ja otto-poika. EERIKKI EERIKINPOIKA SOROLAINEN, Turun piispa. JAAKKIMA SCHEEL, herttuan laivaston päällikkö. DANIEL HJORT. EBBA STENBOCK, Klaus Flemingin leski. SIGRID, Stålarmin tytär. KATRI. EERIKKI BRAHE. } LAURENTIUS PAULINUS. } Lähetyskunta Ruotsista. PIETARI, Wexiön piispa. } *Upseereja Turun linnassa*. *Sanansaattaja*. *Kaksi Turun porvaria*. *Yksi linnan sotamies*. *Kaksi sotamiestä Scheelin leirissä*. *Vanginvartija*.

Vieraita. Sotamiehiä. Turun kansaa.

(Tapaus tapahtuu v. 1599 Turun linnassa ja sen lähisyydessä).

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

(Turun linnan suuri sali. Vähän matkan päässä peräseinästä kummallakin puolella kaksi patsasta. Oikeanpuolisten patsaiden välissä riippuu Ståalarm'in vaakunakilpi, lippujen ja miekkain keskellä, vasemmanpuolisten välissä on Flemingin sukukilpi, komeammin ja kauniimmin koristettuna. Oikealla kädellä ulkoparvi. Tämän ylipuolella peräseinän muuriin on seuraava latinainen runo punaisilla kirjaimilla uurrettu:

Carolus huc veni, vici fudiqve rebelles; Hinc abeo prorsus vestigia nulla relinqvens. Huc iterum veniam, caveat sibi consoius omnis! Non illo parcet tempore dextra reis.

Lähempänä näyttämön edustaa kummallakin puolella ovi. Oikealla kädellä rukous-istuim Maariankuvineen).

Ensimmäinen kohta.

ARVID STÅLARM. EBBA FLEMING. OLAVI KLAUNPOIKA. DANIEL HJORT. Myöhemmin JUHANI FLEMING.

DANIEL HJORT (astuu sisään).

Tuoll' lähettiläät herttuan nyt vartoo.

EBBA FLEMING (surupuvussa).

Jos mieheni, Klaus Fleming, eläis', eipä He moisiin toimiin tänne rohkeneis! Sua, musta vaate, muistoks Flemingin Kaikk' kantakohon Suomen aatel' aina, Jok' uskolliseks kuninkaalleen jäi! Mut valta meill' on sama kai kuin ennen! Kuningas sama, asiamme sama -- Ja herttua verivihollinen yhä. Otatko heitä vastaan, Ståalarm?

STÅLARM.

Tulkoot! En pelkää miekkaa, sanoja en myös.

Daniel Hjort

JUHANI FLEMING (astuu sisään vasemmasta sivu-ovesta, kirje kädessä).

EBBA FLEMING.

Mun poikan', terve!

JUHANI FLEMING.

Terve ystäväiset! Hyvästi tulen jättämään. Tääll' olen Jo yli suruvuoden ollut; jälleen Sigismund Warsovaan mua vaatii.

(tarjoaapi kirjeen Stålarmille).

Tuossa -- Ja kuningattarella paikan tarjoo Hän tyttärelle.

STÅLARM (silmäillen kirjettä).

Ja vielä muuta: Hän syksyll' uudest' aikoo Ruotsiin tulla Takaisin valloittamaan kruunuaan. Hyv' on, siis rauhass' olla saamme täällä, -- Sä lähdet?

JUHANI FLEMING.

Lähden -- entäs tyttärenne?

STÅLARM.

Siit' asiasta haastelkaamme vielä. Sä lähettiläät ota, Daniel Hjort, Sill' aikaa vastaan. Vilvoitelkoot hetken.

OLAVI KLAUNFOIKA.

Mi hitto velimieheen tullut lie? Mua tuskin huomaa hän, on kylmänlainen, Kuin ottolaps' ois hän, ja minä vainen Vihityn äidin verta, totta vie.

(Kaikki lähtevät paitsi Daniel Hjort).

Toinen kohtaus.

DANIEL HJORT. Ruotsalainen lähetyskunta, jonka jäseninä ovat: EERIKKI BRAHE, LAURENTIUS PAULINUS ja PIETARI Wexiön piispa.

DANIEL HJORT.

Tääll' odotelkaa hetki, hyvät herrat; Koht' altis Stålarm teit' on kuulemaan.

EERIKKI BRAHE (Laurentius Paulinukselle).

Kah, tunnetteko tuota nuorta miestä? On katsanto ja käytös hällä uljas Kuin Flemingeilä.

LAURENTIUS PAULINUS.

Oppilas se on, Jok' aloitteli Wittenbergiss' silloin Kun tutkintoni siellä suoritin. Hän luona Flemingin on kasvatettu, Ja löytölapsi lisäksi, vaikka näyttää Kuin tarttuis' Suomen aatel'-ylpeys.

Daniel Hjort

(Daniel Hjort'ille)

Se on kai Daniel Hjort? Olemme tutut, Ma luulen, vanhastaan.

DANIEL HJORT.

Niin kyllä.

LAUR. PAULINUS.

Paljon Siit' aik' on muuttunut, kun palvelimme Yhdessä valkeuden lipun alla.

DANIEL HJORT.

Mua toivottenko voittaa puheellanne, Niin erhetytte.

LAUR. PAULINUS. Kumma ajatus! Siks' arvonne on halpa liiakskin. Täss' ystävänä vaan ma haastelin.

Kolmas kohta.

EDELLISET. ARVID STÅLARM. JUHANI FLEMING. OLAVI KLAUNPOIKA.

DANIEL HJORT (itseksensä).

Nyt alkaa leikki. Min' en kuulla siedä. Mua oma järki tahtoo hairaan viedä. (pois).

STÅLARM.

Tulette herttualta. Terve teille! Sielt' emme ole tottunehet hyvää Juur' kuulemaan; sen kiitollisemp' olen, Jos nyt on laita niin.

EERIKKI BRAHE.

Me Ruotsin vallan Nimessä tulemme ja ystävyyttä Ja rauhaa sulle tarjoamme, Stålbarm! Se hurja riita, jossa veljekset Ja vihat, surmat vastatuksin seisoo, Ei itsekkäisen kuninkahan vuoksi Saa maata, kansaa raastaa kauemmin. Sä muistat, miten Sigismund, kun valan Ol' ottanut ja kruunun päähäns' saanut, Hän miten maansa, isänmaansa heti Kopeilla Puolan sutureilla täytti Ja kavalilla jesuiitoilla, Näin koittain kirkon puhdast' uskoa Ja Ruotsin kansan vapautta sortaa. -- Nyt voitettuna, Puolaan paenneena Häväistylt' istuimelta hänet syösnyt On Ruotsin kansa herrain päivillään, Ja valtakunnan hoitajaksi pannut On Kaarlo herttuan; siis, Arvid Stålbarm, Pois kalpas heitä, jota kavaltain Nyt omaa isänmaatas vastaan kannat, Ja vastuksilla turhill' älä kiellä Suomelta kalliist' ostettua rauhaa.

STÅLARM.

Ma muut' en rauhaa tunnusta kuin sitä, Mik' auttaa kuninkahan laillisen Taas rauhaan istuimelle. Sigismund Mun Suomen sotapäälliköks' on pannut; Pois heitän kalpani, kun käskää hän, Mut herttuan käskyst' en; se rauhan pöytä, Jonk' eteen riisun miekkani, se toisin On tehtävä, ei vallanhoitajalle Portaaksi Ruotsin valta-istuimelle.

LAUR. PAULINUS.

Nyt tiedättenkö mitä lausuitten, Mit' uhka moinen tuottaa, tiedättenkö? Kuin teitä ennen Fleming, halveksitte

Te kansan valtaa, tahtoa, jonk' yli Kuninkaan itsekkäisen asetatte. Mit' ompi mielestänne kruunu siis? Vaan laina taivaast' on se, jonka takeen' On kansan rakkaus; tää kun loukataan, Kadonneen vallan varjo vaan on kruunu, Vaan tyhjää kangastusta, jolla pohjaa Ei maass', ei taivaass' ole. Käännny, Ståalarm, Kun viel' on aika, tieltä väärältä, Ja anteeks ano, mitä kansaa vastaan Olette tehneet, sinä ja Klaus Fleming.

STÅLARM.

Jos Ruotsi valans' unhotti, ei Suomi Niin tehnyt, eikä tee niin, kun vaan ykskin Jää aatelinen, joll' on kunniaa Ja miekka, millä sitä puolustaa. Tää kansa valan rikkomust' ei tee, Ja me olemme Suomen kansa, me!

PIETARI PIISPA.

Puheilla moisill' älä lisää syytä Jumalan vihaan tätä autiota Maa raukkaa kohtaan. Viekas kuningas Ja haira-oppinen on Sigismund, Jok' aikonut on paavin-opin yöhön Kirkkomme puhtaan uskon valon peittää. Luvaton kapina ei syösnyt häntä, Ei herttua, ei kansa. Vaan hän itse, Kun päätökset, jotk' Upsalassa tehtiin Kirkkomme iki suojaks, viekkaast' ensin Valalla vahvisti ja sitten rikkoi. Nyt Ruotsiss' on yks' uskonto, yks' kansa, Ja siks kun nöyristyy hän jalkoihimme, On Ruotsin valta murhehtiva leski, Jok' epäkelvon ylkäns' unhotti, Ja pyhäss' sanass' etsii lohdutusta, Jok' auttaa syvään isketytkin haavat. Äl' usko, Ståalarm, ettäs uhka-mielin Voit muuttaa, mit' on Luoja päättänyt, Siis nöyräst' alas kalpas laske, jottei Raskaana päälles Herran käsi lankee.

STÅLARM.

En ole, hyvä herra, tarpeeks piispa, Ett' taitaisin tuon vaskan-nahan vuoksi, Jonk' Upsalassa kokoon kyhäs papit, Vakuutust' uhrata ja kunniaa. Sit' ennen Jumalaani uskalsin, Ja, toivon, hän mua suojaa vastakin. Jumalan asettaman kuninkaan Edestä sodin henkeen kuolemaan.

EERIKKI BRAHE.

Ja päätöksenne?

STÅLARM.

Sopimust' en hiero.

LAUR. PAULINUS.

Kadutten vielä tuota vastausta. Jo kerran, muistakaa se, voiton teistä Sai herttua ja silloin valan vaati. Ja muistakaa kuin silloin tehdyn liiton Rikoitten taas. Hän pian tulee jälleen.

(Osoittaa värsyjä ulkoparven yläpuolella).

Tuon runon, jonka muuriin silloin uursi, Hän verell' uurtaa aiantiedon lehtiin.

(lukee sen ääneen).

"Tänne mä Kaarle, riensin, näin, kapinalliset voitin, Täältä mä lähden taas, en jätä jälkeäkään. Mut takasin tulen, peljätkööt mua pettäjät silloin! Silloin armoa ei ykskään syyllinen saa."

STÅLARM.

Sit' emme pelkää. Paikallaan se pysyy, Saa kirkaaks miekan vaan ja tarkaks silmän. Tää keskustelu tähän

päätyköön.

PIETARI PIISPA.

Siis olkoon petollinen kuninkaas Sinulle kalliimpi kuin isänmaas. Surulla lähdemme. Mi sanoiks vaan Nyt jäi, se kohta miekoin ratkaistaan.

(Eerikki Brahe, Laur. Paulinus ja Wexiön piispa Pietari lähtevät).

Neljäs kohtaus.

ARVID STÅLARM. JUHANI FLEMING. OLAVI KLAUNPOIKA.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Hyvästi, sanansankarit, te jääkää, Hupainen sota-aika terve taas! Hyvästi rakkauden kuherrukset, Ja terve tykin pauke, rummun pauhu! Hyvästi unisuus ja haukotus, Koht' alkaa mielityö ja hauskotus!

JUHANI FLEMING.

Vihasta heihin sydän syystä hehkuu.

STÅLARM.

Viel' lähteäkö meiltä aiot?

JUHANI FLEMING.

Nytkö? Ma kuninkaani maan näin pettäisin. Ja vaikka sodass' apuni on halpa, Tok' eestä kuninkaani välkkyy kalpa.

STÅLARM.

Sit' uskon poiasta Klaus Flemingin. Nyt Ebba rouvan luo! Hän vartoo meitä Rukoushuoneessansa. (Stålmarm lähtee).

Viides kohtaus.

JUHANI FLEMING. OLAVI KLAUNPOIKA.

JUHANI FLEMING.

Kuules veikko! Me emme ole oikein sovuss' olleet Nyt viime-aikaan.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Sen mä kyllä nään; Mut syyt' en siihen löydä yhtäkään.

JUHANI FLEMING.

Mun vika on. Mun valtaa, syyt' en tiedä, Epäily sinuun, itseeni ja kaikkiin. Miks' Sigrid'in ja minun toisillemme He määräsivät? Sytyttäen näin Poveeni turhaan liekin riehumaan? Hän kylm' on, ääneti, ja karttaa

mua, Jos ketäkään hän rakastaa, niin sua. Vie tyttö, poista epäilyni, päästä Mua rauhaan! Teidän onnenne on mun.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Vai tuo se syynä asemaamme on! Hiis' olkoon rakkauden, joka näin Sokaisee ystävyiden puhtaat tunteet, Ja meidät kummankin on narriks tehnyt! Mun lemmittyäni Sigridkö? Jos oisi Hän vapaa, pulska porvar'-impi, silloin Ehk' oisin salaa suuta suikannut. Mua rakastaisko hän! Tuo totinen, Kopea, kaunis tyttö. Lausu hälle Ne sanat vaan, niin nauraapi hän sulle Ja samass' itkee, kun et paremmin Ujoa naisen sydäntä sä tunne, Joll' ei lie toivomusta suurempaa Kuin että kaulahas sais kavahtaa.

JUHANI FLEMING.

Ei, ei.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Tuo, totta tosiaan, ei kelpaa; Sun pitää vielä tänään hänet saada. Näet, muuten rakastajaan uros hukkuu, Ja se ei sovi meidän aikaan.

JUHANI FLEMING.

Mutta, Jos hän ei mua rakasta?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Ei vaan! Ei tarjolle vie tyttö tunteitaan; Ne peittää hän, kuin nahkapoika, jolla On toivo kerran kenraaliksi tulla.

JUHANI FLEMING.

Suo anteeks' että epäillyt sua olen.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Ei haita. Min' en juuri paremp' ollut. Kun kaikkein enimmäen, näet, surua Lähinnä herttuata vihaan, koitin Rikotun ystävyiden nauruks' kääntää Ja naurull' ajaa mielestäni muistos. Mut väärin oli tuo, se unhot. Ja nyt -- näist' asioist' ei hiiskausta; Tuoss' ompi käsi vanhan ystävän.

JUHANI FLEMING.

Sen hiljaisella katumuksell' otan, Ja sitä puistan, muistellen sit' aikaa, Kun äsken Suomeen tulleeena, enskerran Mä kävin haudall' isäni, ja siellä Sun polvillasi itkusilmin näin. Ken tuon ois luullut hauskaks Olaviks, Jost' olin paljon Warsovassa kuullut. Siin' yhdessä siis kauan haasteltiin Ja toisiamme lainkaan tuntematta, Siks kunnes kaulaan' äkisti sä lensit Ja huusit nimeni. Ja ilta myöhä Ol' erotessamme, ja taivaan tähdet Näkivät hartaan ystävyiden liiton.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Ja hartaasti se pidetäänkin. Kohta Se koitellaan, koht' alkaa myrskysäät; Täss' silloin lujan ystävän sä näät.

JUHANI FLEMING.

Nyt äidin luo, meit' odottaa jo Ståalarm!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Lyön vetoa, sun tyttö viel' on tänään! Ja mustan, uljaan orhini sä saat, Jos hukkaan.

JUHANI FLEMING.

Hupsu, rakkautt' et ole Sä koskaan tuntenut.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Vaan kahdeksasti, Ja katumoiksi, kiusaks' ainoasti.

(Molemmat menevät vasemmanpuolisesta sivu-ovesta).

Kuudes kohtaus.

DANIEL HJORT (astuu sisään patsaiden taatse, lukien vanhaa kirjaa).

Puhujan suuren laill' en väittää taida: "Mun hauskuuten' on aattehet ja kirjat; Ei iloist' ole, jok' ei iloisemmaks Käy niiden kautta; ei niin suruista. Jolt' ei ne osaks suruisuutta poista." Tuot' olen miettinyt, mut väärä on se. Kun sua luen, vanha Livius, voi, Mun rintan' täyttää tuska, eikä ilo. Kun teidän suuret taistelunne muistan. Tää taistelu kuin pieneltä se näyttää! Kun kansaanne, suurt', uljast' ihailen, Miss' semmoista ma nyky-aikaan löydän? Kun Mariusta, Brutust' aattelen, Mua kohtaloni raudanraskas painaa, Ja, kiitoksehen sidottuna täällä, Mun voittaa täytyy itseni. Voi, että Tän kirjan Wittenbergissä mä näin. Voi, ett'ei koskaan muut' ois mieleen tullut Kuin kuiva, rikki-viisas uskon-oppi, Tuo keppihevonen, joll' aika ajaa Kuin punatakki narri laskiaista. Pois, kaunis kirja! Sinut poltan. Opin Paremman vannon kuin mink' äsken lausuin: Mun hauskuuten' on unelmat ja lempi; Ei iloist' ole, jok' ei iloisemmaks Käy niiden kautta, ei niin suruista, Joit' ei ne osaks suruisuutta poista. -- Luo auki silmäs, uneksiva lempi! Tuo valkeutta, rauhaa rintaan! -- Auki Luo silmäs, kuiskaa nimi Sigridin! Hänt' opetin ma lasna. Kasvavan Näin lemmen valoss' enkelin ma puhtaan. En väärin ymmärtänyt silmäystä,

(ottaa kirjastansa esiin paperilipun).

Tuot' arkaa, haaveksivaa. Kirje, sinä Hänelle lausu, mit' en itse taida.

(kätkee paperilipun Maariankuvan läheistöön).

Pyhyyteen, jota lähestyy vaan hän, Sen kätken. Kun hän tulee, rukoilee, Rukoile puolestani, pyhä äiti! Jo tullaan! Hän ja hänen isänsä.

(lähtee pois oikeanpuolisen sivu-oven kautta).

Seitsemäs kohtaus.

ARVID STÅLARM. SIGRID (valkoisista ruusuista tehty seppel kädessä. He astuvat sisään patsaiden taatse, keskenänsä puhellen).

STÅLARM.

Mun tyttäreni! Liiaks kihlaustas Juhanan kanssa estellyt jo olet. Ei laatuun käy se enään. Näähän itse Kuin

kukat poskillasi kuihtuu. Sinä Rakastat häntä, miks siis kauemmin?...

SIGRID.

Oi isä armas! Sua yksin vaan Ma rakastan. En tahdo naiduks tulla. Tääll' eikö hyvä kyllä? Muut'en pyydä. Juhani jälleen palaa Warsovaan. Miks outoon hovi-eloon kuihtumaan Mun lähettäisit! Suo mun luokses jäädä, Isäni hyvä!

STÅLARM.

Lapsekkaita haastat! Pait sitä, Juhani ei lähdekään. Hän Suomeen jää ja kanssamme hän tasaa Ne vaarat, jotka Ruotsist' uhkaa.

SIGRID.

Ah!

STÅLARM.

No, arveletko vielä?

SIGRID.

Suo mun ensin Rukoilla täällä pyhän äidin eessä; Mä sitten vastaan.

STÅLARM.

Hyvästi jää siksi. (Itsekseen) Kuin päivält' itsens' simpukkainen kätkee Ja loistossansa kainost' uneksii, Niin lempens' ääneti hän poveens' sulkee, Tuo lapsi hyvä! (menee).

Kahdeksas kohtaous.

SIGRID (polvillaan Maariankuvan edessä). KATRI (myöhemmin).

SIGRID.

Hurskas, pyhä äiti! Mult' äiti varhain kuoli. Turvan' oot sä, Ja äitini; inua kuule nyt kuin muinoin! Jos unhotti sun muut, mua toki kuule!

KATRI (hiipii sisään patsaiden takaa).

Kuin kauan sielussani surra saan, Ja joka päivä ahdistuksess' olla, Kuin kauan vihamiehen' ylpeilee?

SIGRID.

Valkoinen, puhdas, kuin nuo ruusut, oli Sydämein. Nyt se hiljaa verta vuotaa. Oi pyhä äiti, rauhaa sille suo!

KATRI.

Rukous? Täälläkö? Tuo valko kyyhky Ken on se? Vait! Hän säikkyy, jos mun näkee. En rukouksiin tänne hiipinyt.

(Kätkeytyy Flemingin vaakunakilven taakse).

SIGRID.

Suo mulle taivaan voimaa voittamaan Sydämen pahat aikehet ja aatteet!

(Kiinnittää seppeleensä Maariankuvan alle).

Yhdeksäs kohtaus.

EDELLISET. DANIEL HJORT (oikeanpuolisesta sivu-ovesta).

KATRI (itseksensä).

Tuoss' saapuu hän. Jos yksin hänen kanssaan Nyt oisin! Milloin koittaapi se hetki?

DANIEL HJORT (silmäillen Sigridiä).

Vaivunko jalkoihinsa? kysynkö Mit' yksin lempi rohkenee? En, viel' en!

SIGRID (huomaa paperilipun, jonka Daniel Hjort oli kätkenyt Maariankuvan ääreen).

Kah! mit on tuo?

DANIEL HJORT.

Ah! hän sen huomaa!

SIGRID.

Mulle. Käs'-alan tunnen. Ah! sen sisällyksen Min' arvaan.

DANIEL HJORT.

Sigrid!

KATRI (itseksensä).

Tuota rakastaa hän. Jos täällä hälle onni koittaa, salaa Ja outona, kuin tulen, hautaan lähden.

SIGRID (tointuen hämmästyksestään).

Te täällä! Työtännekö tää? Seis! vaiti! Mi syynä että näin te kohtelette Tytärtä Stålarmin.

DANIEL HJORT.

Se Sigridkö Noin haastaa? Ei, se mahdotonta! Hänkö Unohtais hauskat lapsuutemme hetket, Ja Kuitian lehdöiss' armaat leikkiretket? Tuo tyly, ylpeä, hän haasteloita Noit' entisiä, armait', ihanoita Ei muistais. Hänkö se nyt puhuukaan? Ei, hänen valhehaamuns' on se vaan.

SIGRID.

Isäni luottamuksen palkitsette Te huonosti, ja kovin soimaatten Te lapsen viatonta ystävyyttä.

(kääntää pois päin kasvonsa)

Ja jos -- -- -- --

DANIEL HJORT.

Kaikk', kaikki lausukaa, ma kuulen.

SIGRID.

Ja jos tuo rohkeus nyt tulis' ilmi, Te tiedätten kuin mun ja teidän kävis.

DANIEL HJORT.

Ah!

SIGRID.

Tähän kirjeen lasken. Pois se viekää. Ikuinen salaisuus vaan meidän kesken Tää olkoon, teit' ei soimaa siitä kenkään.

DANIEL HJORT.

Mua rakastatte, rakastatte sentään! Se sanokaa, niin tyynesti mä kärsin.

SIGRID.

Himooatte kunniaa. Jos oisitte Mua rakastanut, tätä työtä varmaan Te ette tehnyt ois. Teit' ylenkatson.

DANIEL HJORT.

Ah! -- Hyvästi!

SIGRID.

Ei, viipykäätte vaan!

KATRI (itseksseen).

Taas hengitän. Ma kohta hänet saan.

Kymmenes kohta.

EDELLISET. ARVID STÅLARM. JUHANI FLEMING.

STÅLARM.

Nyt onko haihtuneet nuo kainot huolet?

SIGRID.

Min' olen päättänyt.

STÅLARM.

Ja miks' niin vakaa?

SIGRID (teeskennellyllä ilolla).

Niin vain! Ei ihme. Suostumus, näet, isä, Se kieleltä ei perhon lailla lennä. Mont' oikkua, mont' arkaa ajatusta
On ensin voittaminen, ennenkuin Sanoa arvaa: tuossa käteni!

(ojentaa kätensä Juhani Flemingille).

JUHANI FLEMING.

Suloinen käsi! Kuinka olen saanut Sua odottaa! Se vielä värisee, Ikäänkuin irki pyrkiä se tahtois.

(suutelee Sigridin kättä).

Tuon otan vahvistukseks' onnelleni. Nyt huolta, kaipaust' ei enään ole, Ja läksiäisist', illaks' aivotuista, Sun
kauttas tuli juhla hupaisempi, Joss' ilo vieraan', isäntänä lempi.

SIGRID.

Tääll' on niin raskas ilma huoneessa. Miss' äitis? Käykäämme sun äitis luokse!

JUHANI FLEMING.

Käykäämme ennen linnan puistohon!

SIGRID (estellen).

Jo länteen päivä ruskoansa luopi, Ja puoleks kuolleet syksyn kukat on.

JUHANI FLEMING.

Sun katsees niille elon, loiston tuopi.

(Sigrid ja Juhani Fleming lähtevät)

Yhdestoista kohtaous.

KATRI. ARVID STÅLARM. DANIEL HJORT.

STÅLARM.

Sun kevyet on huoles, kevyt nuoruus! -- Nuo, Daniel Hjort, nuo kirjeet valmista. Ne kaikkiin ilmansuuntiin
laitetaan, Miss' uljas meill' on sotaveikko vaan. Nyt loppuu rauha korkeilt', alhaisilta, Mut viettäkäämme
hauskast' tämä ilta, Hoi, palvelijat! (Palvelusväkeä tulee). Lamput välkkymään! Koht' otellaan, nyt iloll'
eletään.

(Menee, yhtyen saapuvien vieraiden joukkoon. Juhlallinen valaistus. Soitantoa kuuluu näyttämön

Daniel Hjort

ulkopuolelta).

Kahdestoista kohtaus.

KATRI. DANIEL HJORT. VANGINVARTIJA.

VANGINVARTIJA.

Mik' on nyt Daniel herran?

DANIEL HJORT.

Sinäkö! Vai huomaa joku minunkin, ja se Se vanginvartija on holveista, Tuolt' elävältä haudattujen maasta. Sopiva mies! Sä mitä tahdot?

VANGINVARTIJA.

Tulin Vaan ilmoittamaan että vangeista Tän' yönä kuoli viimeinen.

DANIEL HJORT.

Ha, ha! Sep' oli onneksi tuon kurjan miehen. Tääll' linnass' onni tänään vieraan' on Flemingin poiast' alkain vankiin asti. Pois! jäisen kalman hajun tänne tuot. Ei Stålarms sua kuulemaan nyt jouda.

VANGINVARTIJA.

Se tottako ett' alkaa sota taas? Ei holvi sitten jouda kauan tyhjäksi.

DANIEL HJORT.

Jos sin' et sinne muita saa, niin tulen Mä itseäni sulle tarjomaan.

VANGINVARTIJA.

Tuon suust' en koskaan viisaan sanaa kuule.

(Vanginvartija menee).

Kolmastoista kohtaus.

KATRI. DANIEL HJORT.

DANIEL HJORT.

Pois rakkaus, pois sä viime unelmani! Sä katkerista katkerin, mit' olen Ma kokenut. Miks maailmaan juur minä Jäin orvoks, muukalaiseks, löytölapseks, Joll' isää, nimeä ei ole. Juuret Kukalla pienimmäll' on, meren laine Luo toisen laineen, hautakiven toki Saa sammal kasvaaksensa, vangilla Jok' yöllä kuoli, hällä edes kerran Oi' elämä, jonk' eteen elää voi. Mit' omppi mulla?

KATRI (astuu esiin).

Enemmän kuin luulet, Ja enemmän kuin lausua voi tässä.

DANIEL HJORT.

Haa! taas sa vaimo olet tielläni! No puhu kerran, lausu, mitä tahdot?

KATRI.

Mull' on se soihtu, joka elos' yöhön Luo leimun veriruskean, ja etees Tuo kaikki, mitä kaipaat täällä. Kohtaa Mua huomen-illall' yhdeksältä Turun Torilla. Tullaan, joudu, hyvästi!

(vetäytyy taaksepäin patsaan varjoon).

DANIEL HJORT (poistuu hitaasti, huomattuaan Ebba Flemingin).

Neljästoista kohtaus.

KATRI. EBBA FLEMING.

EBBA FLEMING.

Taas sota niittons' alkaa pohjolassa; -- Ja sä, Klaus Fleming, multan' olet maassa! Väkevä henkes sinä meihin luo, Ja sydämiimme sitä voimaa tuo, Joll' lujast' ennen pidit Suomenmaan -- Kun aian virta vyöryi raivossansa Ja ilmi-kapinassa riehui kansa! -- Vakaana vannotussa valassaan! Sun säiläs säihkyi, voimas tiettihin Min Puolast' aikain pohjan äärihin, Sanastas riippui Ruotsin kruunukin! Ja hän, kuink' armas, hellä kodissaan Hän oli; mikä sulo katseessaan! Oi! maannut olen hänen rinnoillaan.

KATRI (joka on astunut esiin ja kuullut Ebba Flemingin monologin, tekee uhkaavan liikkeen ja on juuri poistumaisillansa, kun Ebba Fleming huomaa hänet ja kavahtaa säikähtyneenä).

EBBA FLEMING (kiljahtaen).

Ah! Ken se on? Kuin tulit tänne?

KATRI.

Hiljaa, Kuin murheen huokaus iloseuraan, salaa Kuin valtiasten joukkoon ylenkatse.

EBBA FLEMING.

Pois kauhistus! Pois sinne, mistä tulit!

KATRI.

Takaisin liian pitk' on Pohjanmaalle. Sen haudoilt', erämailta terveisiä! Sua tervehtii sun puolisosi työt.

Viidestoista kohtaus.

EDELLISET. ARVID STÅLARM. OLAVI KLAUNPOIKA. JUHANI FLEMING. SIGRID STÅLARM. VIERAITA. (Ebba Flemingin kiljahtaessa ovat kaikki tulleet sisään ja kokountuneet näyttämön perälle).

EBBA FLEMING.

Tuo karkoittakaa! (yhtyy toisten joukkoon).

KATRI.

Älkää liki tulko! Varotkaa mitä tuloss' ompi. Kansan Te surmaan, kuoloon syöksitten. Mut vaikka Talomme poltitte ja lemmen voiman Meist' imitte, niin elää viha vielä! Se hiljaa mieron teitä luikertaapi, Se hautain haamut neuvoksensa saapi, Ovella linnan hiipii, mökkiin saapuu, Nyt sukukilvet halkee, linnat kaatuu. Se elää siks kun päättyy verisinä Työt koston, -- ja se viha olen minä!

(poistuu kiireesti).

TOINEN NÄYTÖS.

(Turun tori, perällä tuomiokirkko. Oikealla kädellä kauppapuodin ovi. Näyttämön keskikohdalla mestauslava. Hämärätä).

Ensimmäinen kohta.

KAKSI PORVARIA.

1:N PORVARI.

Hyvää iltaa, mitä kuuluu?

2:N PORVARI.

Ei kehuttavaa näin levottomina aikoina kuin nyt on.

1:N PORVARI.

Surkoon lempo. Kyllä aika keinon keksii.

2:N PORVARI.

Niin, jospa vaan olis aikaa odottaa. Puolalaista majoitus-väkeä, raskaita veroja, tytöt lukon ja salvan takana, pahoja enteitä taivaalla, sotivia kummituksia ilmassa, merenkulku Ruotsiin estettynä. Uh! senkin seitsemän surua tähän aikaan. Ehkä lisäksi vielä jonakin yönä saamme nähdä linnan tanssivan polskaa tuomiokirkon kanssa munkkiköydellä, jotta kaikki maailmassa olis nurin niskoin, paitsi me molemmat.

1:N PORVARI.

Pahaa, ystäväni, on aina olemassa. Jos ei ulkopuolellamme, niin on sitä sisässämme. "Jota ankarammin Herra meitä kurittaa, sitä parempaa Hän tarkoittaa", sanoi isäni eläissään. Samaa saarnaa piispakin. Ette olleet kirkossa viime pyhänä.

2:N PORVARI.

Oli muuta ajattelemista, tapasin ruotsalaisen kuuttolaivurin, reippaan poian, näet sä. Herttua on herrat Ruotsissa lannistanut ja kuuluu pian tännekin tulevan.

1:N PORVARI.

Niinpä niin, tuotahan kerrotaan. Monta on valtakunnassa herraa nykyään, ja jota useampi kokki, sitä huonompi rokka, ja me se rokka olemme, me.....

2:N PORVARI.

Joka syödään, niinkö? Annappas koittaa vaan! Kuulkaas, Jansson, tuolla tapahtuu hirveitä öisin, tuolla hirsipuun ympärillä.

1:N PORVARI.

Huh! tulee pimeä jo!

2:N PORVARI.

Minun on täytynt toiseen huoneesen muuttaa vuoteeni, sillä sydänyön aikana kuuluu täältä ulkoa alituista sihinää ja suhinaa, ettei talossa saa lepoa kukaan. Menneenä yönä, kuulkaas Jansson.....

1:N PORVARI.

No niin, mitä sitten?

2:N PORVARI (sulkien puotinsa oven).

Oli kuin tuomiokellot olis ilmassa soineet, ja tuossa mestauslavan ympärillä humisi hautavirsi itsestään, eikä kukaan tiennyt, mikä sen vaikutti.

1:N PORVARI.

Huh! kolkkoa ja pimeätä täällä ulkona on. Hyvästi, velikulta.

2:N PORVARI.

He! etkö tule sisään puhelemaan hetkeks?

1:N PORVARI.

Kiitos vaan! Näihin aikoihin viihtyy parhaiten kotosalla, valkean ääressä, vaimon ja lasten luona. Jumala heille kerran parempia aikoja suokoon! Jumalan haltuun! (Menee. Kuu pilkistää pilvien ra'osta ja luo mustia varjoja näyttämölle. Toinen porvari menee puotiinsa ja sulkee oven jälkeensä).

Toinen kohtaus.

DANIEL HJORT (tulee sisään).

"Mull' on se soihtu, joka elos' yöhön Luo leimun veriruskean", hän lausui. Sen kuulen vielä, korvissani soi se Lämp' unettoman yön ja päivän hälyn. Vihdoinko edestäni, kohtalo, Sä verhos nostat! Isä, äiti, koti! Suloiset sanat! Lausuani oudot. Tää onko unta, unta pettävää? Mun koko sielun' odotust' on, aistit Yhdeksi sulaa: kuuloks. (kuuntelee) Enkö kuule Jo askelt', ääntä! (Tornin kello lyö yhdeksän). Kello lyö!

Kolmas kohtaus.

DANIEL HJORT. KATRI.

KATRI.

Miss' olet Sä, jonka vuoks kaksykymment' olen vuotta Okaissa jalkan' veriin käynyt, missä Sä tuttava ja sentään vieras, jolle Ma asean tuon kuin verenkosto tuiman Ja sitkeän kuin verivaino?

DANIEL HJORT.

Tässä Ma olen, jos mua tarkoitat.

KATRI.

Ken olet Lupasin ilmaista. Voin enemmänkin, Voin äitis helmaan viedä sun, ja isäs -- Haudalle.

DANIEL HJORT.

Voi, jos tuskaa toivotonta On rintas tuntenut ja sentään petät Sydäntäin tyhjää valhetoiveilla!

KATRI.

En petä, jos et sinä vaan mua petä. Mut ennenkuin mä mitään lausun, vastaa, Sä rohkenetko kaikki hyljätä, Jot' ennen kunnioitit, unheen yöhön Kaikk' upottaa, jot' ennen rakastit.

DANIEL HJORT.

Sä kysyt, rohkenenko. Rohkeutt' Ei tarve, kun ei taistelua löydy; Tässä edessäsi sydämen näät vaan, Jok' ystävyyttä, helleytt' ei tunne, Jok' iän kaiken janonnut on hiukan Vaan rakkautta, mut ei sitä saanut, Jok', yksin jäänyttä kuin linnunpoika Luodolle autiolle, riutuu pois Ikuiseen, äärettömään tyhjyyteensä. Isäni haudan mainitsit, miss' on se? Vaikk' alla vuorten ja maan perustusten Hän ois, ne murtaisin ja hengelläin Sydämen kuolleen henkiin virkistäisin!

KATRI.

Vait! ettei voimat viimeisetkin haihdu, Jotk' alta hulluuden ja murheen olen Täks hetkeks säästännyt.

DANIEL HJORT.

Siis jatka, lausu Isäni nimi, että sointu sen Mua virvoittaisi! (Tarttuu käsin häneen ja katsoo häntä silmiin). Ethän valhettele! Ei piru tekis niin!

KATRI.

Mun näköiseni Jos valhe on, niin valhetta on totuus. Edessäs taivaan tähtivalloss' seison. Niin totta kuin tuon laen Luoja loi, Niin totta kuin se seitsenkertaisena Synteimme yli seitsemästi repee, Niin totta päivän selvää totuutta Nyt sulle lausun, huutain isäs nimen: Pentt' Ilkkainen.

DANIEL HJORT.

Sen nimen olen kuullut. Niit' oliko hän, joita linnan luoliin Klaus Fleming surmas rangaistukseks' siitä, Kun häntä vastaan kapinoitsivat? Voi! tuomion ma itse kirjoitin.

KATRI.

Se isäs veli oli. Isäs kaatui, Kun vielä olit lapsi järjetön. Talonsa kaukan' oli Pohjanmaalla, Nyt pedot, käärmeet käy sen raunioilla. Tuoss' alla hirsipuun hän makaa; kolmeen Palaiseen lyötti hänet mestaajallaan

Klaus Fleming.

DANIEL HJOKT.

Tuossa! Haa! Mun kasvattajan' Isäni surmamieskö?

KATRI.

Mahtava Ja vapaa talonpoik' ol' isäs. Sotaa Venettä vastaan käytiin. Päämies silloin Klaus Fleming oli; -- talonpoikaistalot Hän täytti huoveillaan; se korska herra, Näet, meitä vihas, niinkuin mekin häntä. Näin ilkkuin sodan verisoihdun piti Hän taiten vireill' yhä, sytyttääkseen Näin taloihimme hädän murhatulta. Sun synnytti täll' itkun aiall' äitis. Ma muistan illan niinkuin eilisen, Pois riihess' oli isäs', koton' istui Sun äitis', imettäin sua rinnoillaan, Ja ensikerran luoman huomaa, joka Sydämes kohdall' on, ja aatteli Se mitä ennustais se käärmeenkieli, Kun hillitön miesjoukko Flemingin Verillä tahrattuina sisään ryntäs. He riihess' oli isäs luona olleet Ja vaatineet sen viljan, mikä sodan Ja vainon jaloist' oli hälle jäänyt, Hänt' oitis luomaan heidän säkkeihinsä. Mut Pentti, tuollaist' ei hän kärsinyt, Röykkeimmän joukosta hän ilmaan nosti Ja veriin maahan paiskas. Isäs väki Pois riihest' ajoi muut. Nyt alkoi kiista. Soturit voitettiin. Pakotiellä Ja meidän miesten vainoomina, mursi He isäs taloon. Nyt ei sanat eikä Käs'-voima auta, keihäät vaan ja nuolet. Yks satureista silloin käsilleen Sun otti, ikkunaan sun vei ja huusi: "Se nuoli, minkä meihin käännänten, On tämän lapsen surma." Sun äitis vaipui maahan tainnoksiin, Ja kun hän heräs, tules' oli tupa, Valittain palaneella kynnyksellä Sä makasit; hän otti sun, lens' savun Ja liekin läpi -- taloon sai -- siell' isäs virui Nyt verissään, ja tulten ratinassa Soi kaukaa sotamiesten pilkkanauru.

DANIEL HJORT.

Sen selvään kuulen, näen tulenkin Ja talon, metsän, -- pellon oikealla. Haa! muisto leimahtaa kuin tulipalo Yöss' synkässä, joss' ennen hapuilin.

KATRI.

Apua saivat sotamiehet, pakoon Väkemme läksi, isäs haavoiss' oli, Ja nuo, jotk' alkoi ryöstöll', ylläköllä, Ne murhapolttoon päätti voittotyönsä.

DANIEL HJORT.

Nyt muistan metsätien, yön myrskyisen. Ma hiljaa vaimon olkaan nojasin Ja mustain kiharoiden kanssa leikin.

KATRI.

Ol' äitis tuo. Hän isäs Turkuun seuras, Tää satureista kantamaan kun pantiin Luo Flemingin.

DANIEL HJORT.

No niin?

KATRI.

Niin, murhasta Ja kapinasta syytettynä, kun Flemingin miehilt' omaisuuttaan turvas, Hän rautoin tuomittiin ja hirsipuun Häpeä-kuolemahan. Polvillani Flemingilt' armoa ma turhaan pyysin. Mies julma kylmästi mua silmiin katsoi Ja kääntyi -- meni pois. Täss' on' se paikka, Joss' isäs veri syyttömästi virtas! Täss' on se paikka, johon hengetönnä Sun äitis vaipui tuskissansa! Tässä Yön pimeässä kalpeaksi itki Hän poskensa ja harmaaks' suri päänsä. Täss' ilmaan hän sua isätöntä nostain Huus' surmaa, surmaa Fleming murhaajalle. Hän tässä järjen

valon kadotti, Ja halutonna metsämailla kulkein Söi pettua ja kyyneleitään joi.

(Kuu pilkistää hetkeksi pilvien ra'osta ja luo heihin valoansa).

DANIEL HJORT.

Mun äitin', äitini, se sinä olet!

KATRI.

Pois luotani, viel' et sä poikan' ole! Mua kuule loppuun, sitten sua kuulen. Tien varrell' istuin kerran näin, Klaus Fleming Ohitse ajoi uhkein joukkoineen, Ja puolikuolleenä sä haikealla Makasit rinnallain. Ja tuntui silloin Kuin kaikki hyvät ihmiset maan päällä Ois kuollein' olleet. Kuollut oli Luoja, Ja taivas mustan murhevaipan kääri Ylitse kaiken kuolleen maan. Tääll' yksin Mun rinnassani sydän sykki. Tunsin, Kuin unissa, sun kuolleeks. Sielun teki Niin hyvää tuo. Yö armas hulluuden Sydäntän' ympäröi kuin lääkitys. En sitten enään tiedä kuinka kävi, Vaan -- sin' et enään rinnoillani ollut; Ja näin ma jälleen Pohjanmaalle jouduin -- Jumala tiesi kuin.

DANIEL HJORT.

Ah! silloin mun Tielt' otti Fleming. -- Onnen sallimusta!

KATRI.

Talomme raunioilla sitten istuin Ja kauniit laulut linnun virsiin lauloin -- Niin kauniit laulut! Yhden vielä muistan:

"Verihin sortui puolison', Pyöveli kistun vieress' on, Myrkkyy haudat kasvaa".

DANIEL HJORT.

Kuin tyyni hävittää tuo synkkä näky Sen hiukan arvon, jonka annan vielä Ma Flemingille.

KATRI (tointuen jälleen).

Flemingille, sanot! Sen syntikirjaa viel' en loppuun pääsnyt. Se muista: suku hävitti hän tyyni Kun Pohjanmaa nous' yksin voimin hänen Ijestään sortamahan. Pentti Pouttu, Sun enos, setäs Matti Ilkka ovat Tän pölkyn päällä mestatut, tai nälkään Tapetut linnan synkkiin vankiluoliin. Ei jäljell' ole koko Pohjanmaalla Ei ainoaa sun isäs' ystävää. Nyt sotketulla pelloll' aura ruostuu, Veristä rantaa vastaan aalto huokaa, Takassa tuli kylm' on, hiilus musta, Ja pyhyitenä autiona kirkko. Jos minne silmää Suomeen, rehoittaa Vaan linnapihat sekä kirkkopihat, Ja kukkasetkin haudoilla ne kuiskaa: Kostoa Flemingille viime polveen! Se huuto taas mun järjilleni toi, Teroittui silmä, muisto heräsi, Ja sinut muistin, muistin kuinka hiivin Ma luotas pois, niin ett'et kuulis, kuinka Sylissä Flemingin sun sitten näin Tien polvekkeessa tomuun katoavan. Ma sinut etsin, näin sun, tunsin sun, Mut koskaan äidin helmahan en sulje Ma poikaa, jot' on Fleming kasvattanut, Ennenkuin oikeutensa hän näyttää.

DANIEL HJORT (lankee polvilleen ja paljastaa rintansa).

Kas käärmeenkieltä rinnassain ja helmaas Mua sulje!

KATRI.

Linnaan takaisin!

DANIEL HJORT.

Oi äiti! Enemmän vihaat sä kuin rakastat.

KATRI.

Ma rakkaudesta vihaan. Poikan', ota Tuo sormus. Kaarlo herttua, kun oli Nuor' ruhtinas hän, isälles sen antoi, Kun tämä herrain päivill' uljaast' ajoi Ja voittosasti kansan asiaa. Se sormus häntä seurasi kuolinhetkeen, Sun perintös se on.

DANIEL HJORT (koeteltuaan sitä).

Se rinnoillani On lepäävä, uutt' elinvoimaa tuova. Nyt äitiseni! (avaa hänelle sylinsä).

KATRI.

Kun sä ensin näytät Ett' olet kansan laps. Siks hyvästi!

DANIEL HJORT.

Niin, kiellä multa helmas', äiti, kiellä, Niin kauan kuin tää nimi mull' on vielä, Niin kauan kuin mull' on tää pukukin, Mi silkistä on tehty Flemingin, Niin kauan kuin sen vallan virkaa teen, Mi kansan syöksi nälkään, orjuuteen, -- Niin, äiti poikaas' älä katsokaan, Niin kauan kuin hän pilkkaa sukuaan, Siks' kun kaikk' entis-olot riistävi Hän muististaan, siks hyväst', hyvästi! (lähtee).

Neljäs kohtaus.

KATRI (yksin).

Hän lähtee! Mitä sanoin? tein? Mun voiman', Voimani raukee.

(Hapuilee hirsipuuta ja syleilee sitä vainoksen tavalla).

Tuolla käy hän, poikan' oi! Kas, kiharoihin mustiin loistaa tähdet, Ja muoto kasvaa korkeaks kuin yö, Oi armas, elämäni, aurinkoni, Syliini palaa!..... Hän ei kuule enää!

(Vaipuu tainnoksiin mestauslavalle).

VÄLIKUVAUS.

(PIISPA EERIKKI SOROLAISEN lukuhuone).

Viides kohtaus.

EERIKKI EERIKINPOIKA (istuu ja kirjoittaa. Raamattu ja muutamia muita kirjoja pöydällä).

ARVID STÅLARM (astuu sisään).

STÅLARM.

Hyv' iltaa, herra piispa! Häiritseenkö?

PIISPA.

Ei, ette ensinkään. Tää työt' on, jota Ma jatkaa saatan milloin tahansa. Suloista taivaan oppia ma tässä Selitän kansalle; ja kunhan vaan Mun sydämässän' asuu Herran rauha, Ei mailman riidat häiritä mua voi.

STÅLARM.

Työt' oivaa, hyödyllistä! Minusta Tok' ette oikein tee, kun vetäytte Pois valtakunnan asioista, joissa On älyt, voimat tarpeen nyt, jos koskaan.

PIISPA.

Jok' ihmisell' on toimens' elämässä. Niin mullakin, ja siitä Luojaa kiitän. Jos sallitte, niin lopetan sen lauseen, Jok' äsken, tullessanne, kesken jäi.

STÅLARM (piispan kirjoittaessa).

Te vasta kenraal' ootte, herra piispa. Valkoinen pärmä tuo on sotakenttä, Joss' esiin teidän käskystänne marssii Pien', uhkahurskas, musta sotajoukko. On läkipullo leirinä, ja sielu Se rahapaja, josta runsaan palkan Saa kullass' uskollinen miehistönne. Niin leikitten kuin lapset leluillaan, Ja ette lainkaan kysy kuink' on laita Hävinneen suuren valtatalouden. Mut sanokaapa, kenraali, ken on Tuo vihamies, jok' antaa huolta teille, Min että mitään muuta ette huomaa?

PIISPA (asettaen syrjään pärmäpaperin).

Pimeys, pahuus, itsekkäisyys on se, Joss' ihmislapset haparoi; ja nuo Kun kerran sortuu, silloin, sodanpäämies, On enemmän nuo mustetilkat tehneet, Kuin miekkain vuodattamat verivirrat.

STÅLARM.

Te vanha houkko! Aian ohi lentää Näin tahdotten te, kunnes koston siipi Sivaltaa teidät arvaamatta maahan.

PIISPA.

Mit' aattelette? Mitä vaaraa mulla?

STÅLARM.

Olette hurskas, jalo mies. Te ette, Kuin moni papeist', ole koittaneet Yllyttää kansaa kuningasta vastaan, Päin vastoin rauhaan sitä kehoittaneet, Kun vaan sen voitte. Teidän toimestanne On kaikiss' aian vaiheiss' Suomen kirkko Niin tyynnä, arvokkaana ollut. Ketään Siis valtakunnan papistost' ei pidä Niin kunniassa kuningas, ja ketään Niin herttua ei vihaa kuin juur teitä.

PIISPA.

Niin, paha kyllä! Jälkimäisen tiedän.

STÅLARM.

No, kuulleet olette kai myös sen huhun, Mi laumannekin säikyttänyt on, Ja kadut, torit niillä täyttänyt?

PIISPA.

Tuon huhunko, mi taasen käy, ett' tuloss' On tänne herttua? No, mitä sitten?

STÅLARM.

Vai niin! -- Ma tulin teille turvapaikkaa Tarjoomaan linnassa.

PIISPA.

Mä kiitän, mutta Sit' en kai tarvitse. Mun linnan' on Tää huone, turvattomuus aseeni.

STÅLARM.

Siis yksin jäädä tahdotte?

PIISPA.

En yksin; Mull' uskon' on ja seurakuntani. Min' olen kirkon mies. En riitojanne Mä ymmärrä. Mun tehtäväni on Vaan kirkostamme torjua niin hyvin Ne vaarat, joilla harha-oppineen Sit' uhkaa Sigismund, kuin nekin keinot, Joill' aikoo vallan-ahnas herttuamme Sit' astinlaudaksensa käyttää Ruotsin Kuningas-istuimelle. Näätten siis, Ma herttuata peljätä en huoli, Jos hän mua pelkääkin, kun väärin tekee. Ma Sigismundin suosiot' en etsi, Jos hän sen tarjookin, kun oikein teen. "Äl' usko valtoihin" on lauseeni, Sä Herran ääntä tunnossasi seuraa!

STÅLARM (nousten seisaalle).

Kuin sitten sanoopi se tunnon ääni?

PIISPA.

Te, Ståalarm, ette sitä kuulla siedä.

STÅLARM.

Tok' anna kuulla, hyväll' olen päällä.

PIISPA.

No, jos niin tahdotte! Kuin veljen veri Maan alta Kainille huus kosta, Niin kansan veri huutaa teille myös. Min' olen itse halvan kansan laps, Sen kanssa kärsin, lohdutin, kun taisin; Mut jos vois linnan vankiluolat haastaa, Maan sadat hirsipuut jos kielin lausuis, Niin kauheita ne kertois siitä, kuinka Te herrat täällä harjoitatte valtaa; -- Viel' onko halu kuulla tunnon ääntä?

STÅLARM.

Jo riittää, herra piispa! Mun ei syy. Klaus Fleming joskus liian kovaks' yltyi, Ja voishan paljon olla tekemättä. Mut näinkin ollen, yhtä unhoitatte, Kun kovin kohdeltiin, niin rangaistiin, Kun rangaistiin, niin rangaistihin rikos, Jos teist' ei hurja kapina lie hyvää. Ha! ha! vai tuo se tunnon ääni? Vastaa: Ken leikkiin rupee, leikin kärsiköön.

(Tykin laukauksia kuuluu kaukaa).

Vait! mitä kuulen? Linnass' ammutaan.

Kuudes kohtaus.

EDELLISET. OLAVI KLAUNPOIKA (sotaan varustettuna).

OLAVI KLAUNPOIKA.

Pois linnaan riennä, Ståalarm! Mentyäs Tul' lentotieto Kastelholmasta, Se valloitettu on ja ystävämme Salomon Ille, vouti, vangiks tehty. Ja tuskin tointui viestintuoja, kun jo Merestä laivat nousi.

STÅLARM.

Herttua onko Laivalla itse?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Joukkoineen hän käynyt On maalle Helsingissä. Häntä vastaan Nyt viemään sotajoukkoamme riennän. Voi hyvin, jos ei tavata, ja puista Mun puolestani kättä Juhanin.

(Olavi Klaunpoika lähtee).

STÅLARM.

Hyvästi, herra piispa, kiire kutsuu.

(Ståalarm lähtee).

Seitsemäs kohtaus.

PIISPA EERIKKI SOROLAINEN (järjestäen papereitansa).

Ken leikkiin rupee, leikin kärsiköön, Ken miekkaan tarttuu, miekan kautta kaatuu; Kaikk' ohjatkohon Luoja!
-- Mihin jäinkään?

(Rupée kirjoittamaan).

KOLMAS NÄYTÖS.

(Näyttämö kuvaa linnaa aivan muurien lähellä. Vasemmalla kädellä kanuunareikä, sen vieressä sotamies, palava sytytin kädessä. Oikealla kädellä näyttämön edustaan päin tyhjät lavetit).

Ensimmäinen kohtaus.

DANIEL HJORT. ERÄS SOTAMIES.

DANIEL HJORT.

No, miks' et laukaise sä?

SOTAMIES.

Tyhmä oisin, Jos en ma vartois. Tavaraa niin oivaa Kuin ruuti, suott' ei tuhlata.

DANIEL HJORT.

Niin kyllä!

SOTAMIES.

Tuon laivan näättekö? Se meitä yhä Lähestyy. Kohta kääntyy keula. Silloin Vast' ammutaan! -- Ei ennen! -- Saatte nähdä Kuin masto maahan rymähtää ja päänsä Menettää perämies.

DANIEL HJORT.

Ja mitä sulla On häntä vastaan?

SOTAMIES.

Lysti kysymys! Hän on, kuin minä, sotamies.

DANIEL HJORT.

Ja siksi Sä ammut hänen?

SOTAMIES.

Samoin hän mun tekee.

DANIEL HJORT.

Ja miksi?

SOTAMIES.

Siks' ett' aivan samoin minä Teen hälle.

DANIEL HJORT.

Miksi?

SOTAMIES.

Lempo tiesi miksi!

DANIEL HJORT.

Jos tahdot tietää, tiedän minä syyn.

SOTAMIES.

Samaten minä; käsky kuuluu: ammu!

DANIEL HJORT.

Ei suinkaan, ystäväin. Jos Stålarms käskis Sua lyömään pääsi murskaks tuohon muuriin, Niin päätäs sentään ensin pudistaisit. Ei, mutta hän, hän herttuan on puolta, Jok' ystävä on halvan rahvaan, jota Sä, rahvaan lapsi, tyyni ylenkatsot. Hän tahtoo kirkon väärät menot poistaa, Sä niitä puoltamalla taivast' etsit. Hän jesuitoit', aateliala vihaa, Ja sinä heitä tyyni rakastat. Siis oikein teet, kun heidän hyödyksensä Sä tulet tapetuks ja tapat. Ammu!

SOTAMIES.

Mit' on tuo puhe?

DANIEL HJORT.

Kuules, mik' ol' isäs?

SOTAMIES.

Se teit' ei koske.

DANIEL HJORT.

Talonpoik' ei suinkaan! Sä talonpoikais-herttuata vihaat Ja väkens' ammut. Keula kääntyy. Ammu Tuo tyhmä perämiesi, jonka herra Vaan halpaa alhaisoa suosii.

SOTAMIES.

Itse Se tehkää, tuoss' on sytytin.

DANIEL HJORT.

Äl' usko! Jos sotamieskin olisin kuin sinä, Vähästä palkastas en sitä tekis, Kaks kertaa vähemmän, kuin mitä nauttii Nuo herttuan miehet ilman tunnon vaivaa.

(vetäytyy syrjään).

SOTAMIES.

Mit' aikoi hän? On Jumala tai piru Tuon mustan takin alla. Kaiken voiman Hän multa vei. No, onneks myöhäistä On laukaista. -- Kaks kertaa vähemmän Kuin palkka, minkä herttua maksaa! -- Mitä Se minuun koskee? Jos ei mennyt ois hän, Niin murskaks hänet löisin. -- Kumma puhe! Nyt mitä teen? Kun oikein oudot mietteet Tulevat mielehen, niin paras niist' On hyvän veikon kanssa keskustella.

(lähtee).

Toinen kohtaus.

DANIEL HJORT (tulee sisään, istuu laveteille ja katsoo sotamiehen jälkeen).

Siin' alku oli, -- liekö myöskin loppu?

Kolmas kohtaus.

DANIEL HJORT. SIGRID STÅLARM.

DANIEL HJORT (itseksään).

Oh! neiti Sigrid! Kah kuin kalvas on hän. Pien' enkel' liipottaapi siipiään, Kuin ruumiitten ja verten yli oisi Hän kulkenut, tai vankiluoliss' ollut Juhaniin lempivirttä säistämässä Kalskeessa rautain. Oiva aate! (ääneensä) Terve Te murheen laps! (itseksään) Sanoinko murhalapsi?

SIGRID.

Kuin jaksat, Daniel?

DANIEL HJORT.

Kiitos, hyvin kyllä, Jos lukuun unta kauheat' en ota Jot' illall' eilen näin.

SIGRID.

Se kerro sitten! Näit alttarin sä ehkä, jonka luo Tul' impi hiljaa, siihen uhrin laski, Ja uhri oli sydän. Levotonna Pysyä alttarill' ei tahtonut se, Mut taivahan tul' enkelit ja uneen Sen vihdoin tuutivat, ja sulle, joka Siin' olit läsnä, sanoivat he: älä Herätä tuota huokauksillas, Suo lepo, rauha sille.

DANIEL HJORT.

Kaunis uni! Mut min' en nää niin kauniit' unia, Ma hurmehisen mestauspölkyn näin... Mut tuota ette ymmärrä, ja paras Se onkin, jos ei pahint' oisi, että Tuo teidän kerran täytyy ymmärtää.

SIGRID.

Sä sekavasti puhut.

DANIEL HJORT.

Sekavuushan On aian merkki, sekavuus se yksin Elämän arvoituksen selvitys.

SIGRID.

Ei, rauha, sovinto.

DANIEL HJORT.

Sep' arvoitusta, Ett' arvata vaikk' arvoituksen osaat, Sit' ennen yhä hämmentää vaan tahdot. Kas siinä mutka.

Neljäs kohtaus.

EDELLISET. JUHANI FLEMING.

SIGRID.

Juhani!

JUHANI FLEMING.

Sä, Sigrid! Täällä aivan surman keskellä? Käy linnaan!

SIGRID.

Min kirkkaast' aamu paistoi ikkunaan, Niin tyyn' ol' aalto, metsäkin niin vaiti, Ett' ulos mielin.

DANIEL HJORT (itseksseen).

Mielilintu on se, Mi verkkoonsa mua viettelee. Saas nähdä, He eikö yhdess' ansaa viritä?

SIGRID (jatkaen hiljaa Juhani Flemingille).

Silloin näin mä täällä Tuon Daniel raukan. Kaikki tunnet; tee Hänt' ystäväkses, ole hyvä hälle, Hänt' unhottamaan saata...

DANIEL HJORT (joka on kuunnellut).

Mitä sanoin? Täst' oivaa tulee. Rakkaus onneton Noin Daniel raukan hämmentänyt on; Jos linnass' on hän, tai sen ulkopuolla, Se yhtä on, ken tuosta viitsis huolla.

SIGRID.

Mä jätän teidät nyt. (lähtee).

Viides kohta.

JUHANI FLEMING. DANIEL HJORT.

JUHANI FLEMING (silmäillen Sigridin jälkeen).

Kuin kevät-taivas Tuon tytön sielu on, niin puhdas, kirkas, Ett' tuntuu siinä pienin pilven varjo. Hjort, voitko pahoin?

DANIEL HJORT.

Tahdotteko auttaa?

JUHANI FLEMING.

Sä työtä puutut, sielus tyhjäst' uupuu, Ajatus väsy, mieli karvaaks käy.

DANIEL HJORT (itseksseen).

Tuo omans' olis papiksi, niin voisi Es'-isäin synnist' itsellensä saada Hän päästökirjan.

JUHANI FLEMING.

Tahdotko, niin puhun Ma Stålarmille että miekan sulle Ja paikan hankkii hän. Sä yhtä hyvin Näyt miekkaa voivan käytellä kuin kynää.

DANIEL HJORT.

Sep' oivaa pilaa! Miekkaa minä! Pelkään Ett' toveriin ma harhass' isken.

JUHANI FLEMING (painavasti).

Voiko Noin katkeroittaa lempi lemmen?

DANIEL HJORT.

Onko Ohdake kukka, valkoinenko korppi?

JUHANI FLEMING.

Mi tarkoitukses?

DANIEL HJORT.

Kaikk' on siinä, kuinka Sit' aatellaan.

JUHANI FLEMING.

Noin ei käy miehen surra. Jos onni vihamiehemme on, olet Sä onnenlaps, sill' ystäväs on suru. Sen voima ota henkes palvelukseen Ja koita unohtaa!

DANIEL HJORT.

Unohtaa, -- mitä?

JUHANI FLEMING.

Mitätön tunne.

DANIEL HJORT.

Voi, kuink' ootte hyvä! Ha! ha! kuin helppoa on olla hyvä.

(nousee istualtaan ja lähtee pois).

JUHANI FLEMING.

Tuon miehen muutoksess' on jotain kummaa Ja luonnotonta, jot' en ymmärrä. Jotakin särkynytt' on katseessa, Ja puheesta viel' enemmän sen huomaa. Vaan miksi häntä aattelen? Hän eikö Tylyllä pilkan naurull' ystävyyttään Hylännyt. Paras on kun hänt' ei huomaa. Kipunsa itserakkautt' on vain, Ja muiden kylmyys lääke tehokkain.

Kuudes kohta.

JUHANI FLEMING. ARVID STÅLARM. UPSEERI (kulkien muurilla). Myöhemmin SANANSAATTAJA.

UPSEERI.

Se pursi, joka rauhalipull' äsken Päin linnaa riensi, nyt on lähell' aivan; Nyt muurin luo se laskee.

(astuu muurilta maahan)

JUHANI FLEMING.

He mit' aikoo?

STÅLARM.

Se viesti laivastost' on, joka hiukan Lorulla meitä huvittaa, sill' aikaa Kun jyryks sotamelu hankkii.

SANANSAATTAJA.

Lausuin Terveiset Scheelin, ilmoitan ma, että Lähellä Helsinkiä herttua Kaarle Maajoukkonne on voittanut ja lyönyt. Hyvillä avaa tämä linna siis, Ja luovu Sigismundist' aioissa, Jos tahdot armon saada.

JUHANI FLEMING.

Mitä kuulen? Maailmaa jyrkkä sallimusko ohjaa?

STÅLARM.

Takaisin tervehdi ja sano, että Lähellä Helsinkiä herttua Kaarlen Maajoukkomme on voittanut ja lyönyt, Ja että varoillaan hän olkoon siis, Jos tahtoo pelastaa hän laivastonsa. Niin sano, hän mua yhtä hyvin uskoo, Kuin minä häntä.

SANANSAATTAJA.

Tuota vastausta Teilt' odotin mä, röyккеältä; kuulkaa Siis mitä lopuks lausun. Kauemmin Jos uhkamiellä meitä ärsytätte, Niin miehet ne, jotk' amiraali vangiks Sai Kastelholmista, hän mestauttaa, Ja teille varoitukseks kaakinpuihin Päät naulituttaa silmienne eteen, Näin veriseltä puhe-istuimelta Ja hirmukuolemalla teille oman Tulevan tuomionne ilmoittaakseen. Siis miettikää. On niiden henki kaupan.

JUHANI FLEMING.

Mik' ilkityö noin julman koston vaatii! Hävystä puhdas lippus punehtuu, Sun sanoistas sen pyhyys tahraantuu.

STÅLARM.

Kun sydäimestä siinneet oikeudet On arvan heitoll' arvon, vallan kanssa, Niin halpa äyri aian arpapöydäll' On ihmishenki. Minä uhraan heidät, Kuin he mun uhraisivat vaadittaissa. Sä alas laske lippus valkoinen, Ja riennä pois, jos tahdot henkes säästää. Ainoinen vastaus moiseen puheesen On uljas, hengen päälle käypä vastus.

SANANSAATTAJA.

Saat röyккеä sä rangaistuksesi; Poiss' armo, sääli nyt on. Hyvästi!

(astuu maahan muurin taakse).

JUHANI FLEMING.

Nyt aukealle astukaamme, josta Hyvästi voimme nähdä toiseen rantaan. He, taivaan nimess', eivät rohkene Noin väkivaltaa tehdä vangituille.

(Ståalarm ja Juhani Fleming lähtevät).

Seitsemäs kohtaus.

DANIEL HJORT (tulee sisään).

Kain miekkavyö kun veljens' Abelin Löi kuoliaaks ja, tuskissansa työstään, Jumalan hylkäämäks tuns' itsensä, Tek' itselleen hän kuvan, uhrin sille Sytytti, ja sen Kunniaksi kutsui. Oi herttaist' epäjumalata! *Herraan* Vivahtaa *herttainen*, ja maassa herra ol' ensimmäinen Kain. Mies älykäs! Niin konstikkaaks sen kuvan loi hän, että Siin' itseensä jumaloi, kuin oisi Se räyskää peililasia, ja viel' on Se pystyss' yhä. Kunnia, sun tähtes Mä elän, kuolen! -- "Kunnia, sun tähtes Ma veljen murhaan!" "Suuri kiitos, teidän On kunnia!" Se Jumal' ivaa täynn' on! Ja maailman se kahlehisia pitää. Seth niminen ol' Abelilla veli, Tuo miksi Kainille ei kostonut? -- Hän oli raukka! Miks ei hiipinyt Hän Kainin linnahan ja veistään syönyt Selästä puhki hamaan maksaan asti? Hän aikoi ehkä, linnaan hiipikin, Näk' epäjumalan ja hurmaantui Ja maahan lankes katuvaaisena. Hän oli raukka! Eikö niin, te haamut Veriset? Eikö niin, te henget kaikki, Jotk' ette näissä hirmuluolissa Saa rauhaa, jossa luonne, raudoissa Viel' yhä, pimeässä loistavat! -- Koston! koston! -- Ma hiljaa tulen; Ja salaa, vaiti, miekatta ma kuljen! Ens yömmen minun ensipäivän' on! (lähtee).

Kahdeksas kohtaus.

ARVID STÅLARM. JUHANI FLEMING kohtaa EBBA FLEMING'in.

EBBA FLEMING.

Tekeillä täällä on julmaa. Toiseen rantaan Koneita hirveitä on pystytetty...

STÅLARM.

Niit' älä katso! miehuuttamme murtaa He tahtovat, mut tuosta se vaan yltyy. Nuo jalot uhrin saavat, Jumal' auta, Komean kunnia-ammunnan ja seuraa Matkalle toiseen maailmahan. Ylös Soturit! Tykkein luo! Nyt kaikki muurit Vihasta leimuellen hehkukoot! (menee).

(Tykin laukauksia. Näyttämö kirkkaaksi valaistuna).

JUHANI FLEMING.

Tuo sekö kunnia, se seppel vainen, Jok' antaa sankarille ikimaineen? Miss' on nyt ritaristo Ruotsinmaan? Ja vanha, hurskas kansa, missä vaan? Sanoppa, Ebba Fleming, rasittaako Noin julma teko meidän asiaamme? Se kielellä vaan, niin jalopeuran voiman Ma saan, ja miekan joka sormen päähän, Ja joka terään liekin! --

EBBA FLEMING.

Taisteluun!

JUHANI FLEMING.

Niin! Taisteluun ja vihaan, kostonhon! Pois rakkaus, hellyys! -- Suomi onneton!

(Lähtee. Ebba Fleming seuraa häntä).

VÄLIKUVAUS.

(Amiraali Soheelin päämaja vastapäätä Turun linnaa. Oikealla kädellä edustan puolella asuinhuone. Ilta. Kuutamoa).

Yhdeksäs kohtaus.

KAKSI herttuan SOTAMIESTÄ (käyden asuinhuoneen edustalla).

1:N SOTAMIES.

No, puhu nyt jotakin.

2:N SOTAMIES.

Minä ajattelen.

1:N SOTAMIES.

Mitä sitten ajattelet?

2:N SOTAMIES.

Ajattelen laulua.

1:N SOTAMIES.

Ja minä ajattelen linnaa ... se haraa vastaan kuin kilpikonna. Tiedätkö, mikä kilpikonna on, hä? -- Se on eräs kapakalan laji, näetkös, joilla on läpitunkematon kuori, ja niitä täytyy hiilillä paistaa, ennenkuin siitä lähtevät. Toivon että herttua pian tulis tänne, niin saisimme lämmittää heitä sekä maan että meren puolelta.

2:N SOTAMIES.

Miltähän siellä sisällä näyttänee? Suomalaiset osaavat noitua, näetkös.

1:N SOTAMIES.

Käyttäkööt mitä keinoja tahansa, ilman kansan rakkautta eivät seiso lujassa herrat. Huuh! kun kerran raju-ilma hyökäisee, niin tuossa he makaavat kuin myrskyn kaatama metsä.

2:N SOTAMIES.

Haluttaispa tietää miten kotonamme on laita, tuolla laaksossa jokien tuolla puolla.

1:N SOTAMIES.

Rustholliasiko nyt taas ajattelet? Kiitos Jumalan, että vaan olen talonpojan renki, eikä muuta miehellä kuin palkka, korpraalius, tyttö ja vapaus.

2:N SOTAMIES.

Nyt on elon aika parhailaan. Tahdotko kuulla lauluani?

1:N SOTAMIES.

No, laulahan sitten, mutta reipas se olla pitää!

Daniel Hjort

Kymmenes kohtaus.

EDELLISET. DANIEL HJORT.

DANIEL HJORT.

Miss' amiraali? Hänen luokseen tahdon!

1:N SOTAMIES.

Äläpäs, poikaseni, mitä hänestä tahdot?

DANIEL HJORT.

Se ei sua koske. Päästä sisään taikka Lävistä rintani. Se yhden tekee.

Yhdestoista kohtaus.

EDELLISET. AMIRAALI SCHEEL (astuu ulos asuinhuoneesta).

SCHEEL.

Mik' ompi täällä? Ken se siellä vahdin Lävitse tunkee, häiriten mun untain?

DANIEL HJORT.

En ole, mikä olen. Linnast' en Ma tule, vaikka tulen sieltä. Mull' ei Nimeä, vaikk' on kaksikin. Päivän vanha Ma olen, vaikka iältä jo mies, Ja tuhansien arvoinen tok' olen Ma teille, herttuan, kansan asialle.

SCHEEL.

Hämärä, kumma puhe, josta vaan Voi päättää, että linnast' oletten, Tän aian hullulasta. Ken teit' uskoo?

DANIEL HJORT (ottaa esiin sormuksensa).

Sä sormus, tule puolustajaks mulle! Oi, jos täss' olis herttua, kuin te, Ja hälle antaisin, kuin teille nyt, Tän sormuksen, hän tietäisi sen arvon.

SCHEEL (tarkastelee sormusta).

Se herttuan on vaakuna.

DANIEL HJORT.

Tuon antoi Hän kerran muistoks isällen'; sen perin Ja sen kanss' isän veren, asian Ja koston perin.

SCHEEL.

Seuratkaa, niin saamme Likemmin haastaa. Mukaan, sotamies!

(Scheel, Daniel Hjort, ensimmäinen sotamies menevät asuinhuoneeseen).

Kahdestoista kohtaus.

2:N SOTAMIES (yksin).

Se merkitsi jotakin. Tuolla miehellä on pahat mielessä, jos ei meitä, niin muita kohtaan. -- Huh! kolkko on kuudanyö ja hiljainen kuin hauta. Laulan lauluni (laulaa).

(Lauletaan kuin: O, Wermeland, du sköna, j. n. e.).

Nyt kodiss' istuu kulta ja kangasta vain Hän helskyttääpi lientäin kaipaustaan. Ja lähtiessä pyssyn ma taatolta sain, Se aioist on ensimmäisen Kustaan. Se olkahan mua koskee, kuin harras veikkonen, Ja poikani sen saapi taas, kun itse vanhenen, Sen saa hän, jos elän vaan niin kauan.

Nyt heinä tehty ompi ja ruista niitetään, Oi, Luoja, sä sato runsas saata! Ja jos en tule jällehen, niin tanterelle jään; On kunnialla kuolleen helppo maata. Se maamies kehno ompi, jok' ei käy auraltaan, Kun vapautta, uskoa maassa poljetaan. Oi Jumal' avuks herttuan ja Ruotsin! --

Kolmastoista kohtaus.

TOINEN SOTAMIES. DANIEL HJORT (tulee asuinhuoneesta). Myöhemmin SCHEEL.

DANIEL HJORT.

Nyt sopimus on tehty. Joka miehen Nyt sanoilla ja kullall' lumoan, Ja linnan voiman voimassansa murran. Viel' arvollas sä sitten kerskaa!

SCHEEL (tulee asuinhuoneesta).

Kullan Te jätitten. Täss' on se. Onni myötä! Teit' unhota ei herttua. Hyvää yötä!

(menee takaisin asuinhuoneeseen).

DANIEL HJORT.

Hyvästi elo entinen. Nyt kuudan, Yön kalpea ja paha omatunto, Sä maan yö-unta häiritsevä aave, Itseäs epäilevä, kurja valo. Sä teistäni yön helmass' älä kieli. (lähtee).

2:N SOTAMIES (laulaa toistamiseen laulunsa viimeisen värsyn).

Nyt heinä tehty ompi ja ruista niitetään, Oi, Luoja, sä sato runsas saata! Ja jos en tule jällehen, niin tanterelle jään; On kunnialla kuolleen helppo maata. Se maamies kehno ompi, jok' ei käy auraltaan, Kun vapautta, uskoa maassa poljetaan. Oi Jumal' avuks herttuan ja Ruotsin! --

NELJÄS NÄYTÖS.

(Linnan suuri sali. Aamurusko loistaa sisään ikkunoista ja valaisee esineitä näytöksen alkupuolella).

Ensimmäinen kohtaus.

JUHANI FLEMING (makaa nukahtaen ja käsi kääreessä erällä sohvalla näyttämön vasemmalla puolella).
EBBA FLEMING (nostaa silmänsä hänestä ja katsoo ulos).

EBBA FLEMING.

Jo alkaa päivä, yö on vihdoin mennyt, Yö pitkä, neljä päivää lakkaamatta Sodittuamme; mutta kuin se alkaa! Minusta, ruhtinatar tähtien, Sä aurinkoinen, kasvot käännä pois! Ma huoliin vaivun vaikertain, -- ja tuolla, Tuoll' ulkon' yhtä jäykkänä kuin ennen On vihollisen laivasto, ja meille Ei purtta kylmä aalto avuks tuo, Ja ystävämme kohtalosta sanaa Ei tunkea voi tänne. -- Vait! hän herää.

JUHANI FLEMING (herää ja nostaa ruumistaan).

Oi unta herttaista! Niin vilpas, raitis Nyt olen.

EBBA FLEMING.

Unta näitkö?

JUHANI FLEMING.

Sulaa rauhaa Ja kirkast' onnea! Ma Kuitiass' olin. Kuningas sinne tuli luokseni, Kun kansan kanssa viljavainioilta Ma rauhan ensi kultaa korjasin. Kaikk' oli toisin: uljaat puistot, missä Nyt jylhät metsät on; suot kuivatut Ja pelloks tehdyt; kainalooni tarttui Nyt kuningas, ja näin me astuimme Tuon juhlaks vaatetetun joukon kautta, Ja kukkasia tiellen viskeltiin, Ja lakit hurraa-huudoill' ilmaan lensi, Ja minuun katsoi Sigismund ja huokas Ja sanoi: kanssain valtakuntaa vaihda! -- Noin uness' itseään voi mielistellä Ja tuossa elon haamuss' unhoittaa Kaikk' elon huolet. -- Sotajoukosta, äiti, Viel' eikö tietoa?

Toinen kohtaus.

EDELLISET. ARVID STÅLARM (joka äsken on tullut sisään). Myöhemmin OLAVI KLAUNPOIKA.

STÅLARM.

Tän' yönä viesti On tullut; huolettoman vahdin ohi Sen tänne päästä onnistui.

JUHANI FLEMING.

Miss' on se?

STÅLARM (osoittaa Olavia, joka astuu sisään).

Tuoss'.

EBBA ja JUHANI FLEMING.

Olavi!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Niin valitettavasti!

EBBA FLEMING.

Ja joukko?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Voitettu ja hajonnut, Ma itse milt' en vangiks joutunut. Ma turhaan huudan palkkasotureita, Ja ko'ota koitan noita hajonneita; Jos pettureit' en poistaa olis tiennyt, Mun kahleiss' olis herttuan luo he vienyt. Miehuutta ystävät! Jos elänyt En toivoss' ois, niin täss' en olis nyt. Me kestäkäämme mieheen viimeiseen, Meit' onni kiusaa, kiusa kiusaa vastaan!

STÅLARM.

Viel' linnamme se seisoo murtumatta, Mut kuinka kauan! Kapinoita alkaa Väestö, tykkimiesi niskoittelee Eik' ammu; petos, meitä kietoin, täällä Nyt hiipii.

EBBA FLEMING.

Eikä Puolast' apua.

JUHANI FLEMING.

Sua Sigismund!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Me jäämme kuitenkin.

STÅLARM.

Me? Mitä olemme? ja mitä voimme Me, hyljätyt ja unhoitetut täällä! Haa, Sigismund, näin palkitaanko meille Sua kohtaan osoitettu uskollisuus! Voi, jos vois riistää pois tuon kehnon tunteen, Jonk' äidit heikot meihin imetti, Jok' ajaa lasta isääns' suosimaan, Arvossa pitämään sen heikkoutta, Ja lumipäästä pilkat torjumaan; Tuon halvan tunteen, joka hurjimmallaan Tok' on, kun alamaisen nöyryyttää se Kuninkaan eteen, tätä jumaloimaan Maan isänä ja maineen turvaajana! Tuot' ett'emme, kuin herttua ja muut, Me sortaneet, näin kapinallisuuden Mehuisse maahan kylväin itsekkyyttä, Ja roskakansan riemuitessa siitä Nyt niittäin sadon; -- silloin emme tässä Näin yksin seisois toivoin pettynein Ja hyljättyinä, miellä särkyneellä!

EBBA FLEMING.

Näin haasteleeko Stålar, Stålar, pylväs Maan ritariston, kuninkaamme turva, Klaun ystävä ja Suomen itsenäinen Ja vankka kalpa!

STÅLARM.

Kiitoksia, Ebba! En unta ole saanut kahteen yöhön. Pois heikkous: kuningas mua vaatii! Ylös, Väsynyt aatos: tulevaisuus kutsuu. Sun tahdon voittaa, luonto!

(Olavi Klaunpojalle) Kuinka sanoit? Joukkomme voitettu! Meist' yksin riippuu Siis kaikki. Mutta toivokaamme Puolast' Apua vielä. (Upseereja tulee sisään).

Tuoss' on päällyskunta, Min viime neuvonpitoon tänne kutsuin.

Kolmas kohta.

EDELLISET. UPSEEREJA. DANIEL HJORT.

STÅLARM.

Te linnanportillenko asetitte Sotiovanhukset, ja tuohon ulos Muut sotamiehet?

(Melua näyttämön takana).

1:N UPSEERI.

Itse vastaavat he.

DANIEL HJORT (itseksensä).

Tuo soittokuntani on tuo, ja kappal, Jot' aljetaan, on teille kuolinvirsi.

2:N UPSEERI.

Salassa yltyy nurku, heidät tuskin Sain järjestykseen. Herttuan puolellen Yön pimeässä osa mennyt on jo, Ja muiden suhteen sanoa on työläs, Kehenkä luottaa voi.

STÅLARM.

No, hyvä! pian Me tuosta selvittäään. Kaikk' ohdakkeet Eritkööt nisust' itsestäänsä!

(avaa ulkoparven ovet ja puhuu siitä alhaalla seisoville).

Miehet! On kerrottu ett' teidän joukossanne -- -- --

(Melu yltyy).

Vait! viekkaat konnat, valanrikkajat, Te uskopattoiset, jotk' arkamielin Parempain povest' uskalluksen viette, Toverit kehnot, luulettenko että Me teitä kaipaamme. Ken tahtoo, matkaan Vapaasti menköön. Väljiks linnan portit Nyt tehkää, että moinen saasta-ilma Pois virtaisi ja meit' ei turmeleisi!

(poistuu kiireesti ulkoparvelta).

JUHANI FLEMING.

Tuot' uskoa en voi, en tahdo. --

STÅLARM.

Katso!

JUHANI FLEMING (katsoo ulos ikkunasta).

Sekaisin aaltovat he. Portillien Tiheät joukot syöksee. Turhaan koittaa Heit' estää harmaat sotavanhukset.

STÅLARM.

Ei saa heit' estää.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Paljon uskallat sä.

STÅLARM.

Vaan käden katkon, jonka velttous Sydämeen muuten levitä ois voinut. Nyt neuvonpitoon.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Pahempia syit' on Kuin alakuloisuus. -- Jos väärin luulen,

(luoden silmäyksen Hjorttiin)

Niin totta ei nuo kalvaat kasvot puhu.

STÅLARM.

Toverit! Onko teissä ketään, jota Haluttaa mennä herttuan puolellen, Niin vapaasti sen lausukoon ja tehkөөn; Ken tänne, näätten, jääpi, sillä muuta Ei neuvona, kuin kunnialla kuolla.

(Äänettömyyttä).

Teiss' onko ketään, joka herttualta Jotakin toivoopi ja sopimusta Siis äänestääpi?

1:N UPSEERI (osoittaen kirjoitusta ulkoparven yläpuolella).

Non illo percet Tempore dextra reis.

STÅLARM.

Siis ystävät! Vaikk' uskommekin Sigismundiin pettyi, Vaikk' omat miehet meidät hylkäsi, Niin kuollen herttualle näyttäkäämme, Ett' uskollisna vielä kuninkaalle Ja toisillemme, hänen vehkeitään Yksmielisesti torjumme. Ja kun Viimeiset tuohon kynnykselle kaatuu, Ja herttua kun sisään riemuiten Nyt syöksee, mies ja soihtu vaan on tarpeen, Ja linna raukee, peittäin voittajan. Näin näiden holvein raunioihin hänen Ja tappiomme hautaamme -- ja turvass' On Sigismund ja Ruotsin valta-istuun. --

3:s UPSEERI.

Eläköön Sigismund! Sua seuraamme.

KAIKKI MUUT.

Eläköön Sigismund! Eläköön Stålarm!

STÅLARM.

Se paljastetuin miekoin vannokaa, Esi-isäinne ja kunnianne kautta!

KAIKKI (paljastavat miekkansa).

Sen vannomme.

STÅLARM.

Siis jäljellä nyt vaan On arvan ratkaista ken holviin lähtee.

JUHANI FLEMING.

Ei tarpeen. Käteni mun sodast' estää, Se soihdun toki kantaa jaksaa. Mulle Se toimi uskokaa.

STÅLARM.

Niin käyköön. Sulle Me kunniamme samass' uskomme. -- Nyt ijäisyyteen rauhass' säälikööt Kaikk' itseään. Tääll' yhtykäämme sitten, Iloisin mielin, tunnoin kirkkahin, Viimeiseen taisteluhun voimaa tuomaan, Maan, kuninkahan viimemalja juomaan.

KAIKKI.

Eläköön Stålmarm!

(Upseerit lähtevät pois vähitellen).

EBBA. FLEMING (syleilee Juhania).

Poikan' armas! (Stålmarm lähtee).

JUHANI FLEMING.

Äiti, Pelastaa täytyy Sigrid.

EBBA FLEMING.

Se on totta!

JUHANI FLEMING.

Sä häntä seuraa, tule äidiks hälle.

EBBA FLEMING.

Juhani! Parempi on lohduttajaks Muu vaimo kuka tahansa. -- Ei, täällä, Kuin Indian uljaat lesket, tahdon kuolla Ja lentää liekist' uhrirovion Mun puolisoni helmaan, maineen maahan! (lähtee).

Neljäs kohtaus.

JUHANI FLEMING. SIGRID STÅLARM (tulee sisään puettuna talonpoikais-tytöksi).

SIGRID.

Mik' on nyt, Juhani? Mua isä käski Pukeimaan näihin vaatteisin ja sanoi Ett' täältä pois mun täytyy lähteä. Tylyjä kasvoja nään kaikkialla Ja synkkää katsetta. Mit' omppi tämä? Miks isä pois mua tahtoo, Juhani?

JUHANI FLEMING (koko kohtauksen aikana lempeästi ja sydämellisesti).

Me muut, me tänään kuolla aiomme.

SIGRID (nöyrästi).

Ja sen vuoks -- -- --

JUHANI FLEMING.

Pois sun lähetämme täältä, Sua tuossa puvussa ei tunneta, Siks kunnes ystävämme luo sä ehdit, Ja helppo matk' on tuosta poikki lahden, Jhonka ani harvoin luoti eksyy.

SIGRID.

Mua jospa kohtais se! -- Ja tahtoani Et lainkaan kysy...

JUHANI FLEMING.

Vastaa, Sigrid, suoraan: -- Kun kätes mulle annoit, annoitko Sen rakkaudesta? --

SIGRID.

Syytä epäilykseen Olenko koskaan antanut?

JUHANI FLEMING.

Et suinkaan! Mut sydän syit' ei punnitse niin tarkoin. En tiedä, mutta -- -- sano, Sigrid -- voitko Sä rakastaa?

SIGRID.

Niin hartaast' en kuin sinä.

JUHANI FLEMING.

Suloisiin silmiis suo mun katsoa. Sä minuun katso. Sano, tänne jäämään Jos vaatisin sua, kuolemaan mun kanssain, Noist' ilo juur' ei loistais -- eikö totta? Sä siihen ehkä myöntyisit, vaan sitten Lisäisit: "täällä huoneess' ilma on Niin raskas"... Muistatko?

SIGRID.

En!

JUHANI FLEMING.

Muistat kyllä. Voi, Sigrid! Jos et mua rakastanut, Miks annoit kätes, miks et sanonut: En lemmi sua. Silloin en sua oisi Niin kauan vaivannut, kuin tietämättä Nyt tehnyt olen.

SIGRID.

Taivaan Luoja!

JUHANI FLEMING.

Sua En nuhtele, päinvastoin itseäni. Hyvästi, siskon! Onnelliseks tullos, Jos toisen löydät, ken sun ansaitsee; Mua ystävänä muista!

SIGRID.

Juhani, Pois älä mua lähetä. Jos kuolla En ansaitsekaan kanssas, muuta toki Kuin kuolemaa en toivo.

JUHANI FLEMING.

Miksi? Syyskö Se on, jos min' en sulle rakkaamp' ole Kuin joku toinen. Sydämes kuin voi se Niin kova samass' olla ja niin hellä! Hyvästi! Onnellisna kuolen nyt; Vaan sin' et kuolis niin.

SIGRID (itseksensä).

Jos rohkeneisin Hänelle kaikki ilmoittaa!

JUHANI FLEMING.

Nyt lähdän Venettä valmistamaan matkaas varten. Hyvästi siks! (lähtee).

SIGRID.

Juhani, viivy! Ah! Hän lähti, ei mua kuullut. Jumalani!

(peittää kasvonsa käsillään).

Miks minut hylkäsit ja heitit mun Sydämen häijyn valtaan! -- Seppeltä Kas tuossa neitseen kuvan luona! Sama Mä lienkö, ken tuon taannoin sitoi? Niin, Kuin kuollut kukka tuoreen kaltainen.

Viides kohtaus.

SIGRID. DANIEL HJORT.

SIGRID (huomaa Daniel Hjortin).

Hän!

DANIEL HJORT.

Ken noin häijyys pukeut on teidät?

SIGRID.

Jos teit' ei miellytä tää puku, liioin En mieltänne ma ole kysellyt.

DANIEL HJORT.

Teill' onko neulakirja suussa, neiti? Suloisen, puhtaan kukan karvainenko On kova, kirkaaks vuoltu helmikivi? Karitsan villa suden pennull' onko? Ja valkaistussa haudass' onko päivää? -- Miss' ompi neiden peili?

SIGRID.

Viime kertaa Nyt yhdess' ollaan ja noin haastelette.

DANIEL HJORT.

No, muuta sitte. Kaunis valhehaamu, Ken olette?

SIGRID.

Jos teille pahoin tein ma, En sitä aikonut.

DANIEL HJORT.

Kun piru kiusaa, Hän kiusaa haamuss' enkelin.

SIGRID (astuen pois päin).

Oi Luoja!

DANIEL HJORT.

Niin rukoilkaa! Se sopii. Menkää pois Ja rukoilkaa, muuks' sydäntänne älkää Te käyttäkö, se nimeänne tahrais. Sanoja käyttäkää, jotk' aaltoaa Maast' aina taivaasen, ja rukoilkaa, Rukoilkaa, ehk' on Luoja kuitenkin Yht' armias, kuin hän on hurskaskin. (Sigrid menee).

Kuudes kohtaus.

DANIEL HJORT (yksin).

Mä teidät surmaanko ja itseni Ja herttuan ja kaikki yksin liekkiin? -- Se loppu riidan ois ja kaiken loppu, Maa rauhaa sais, ja tuonen paksu viitta, Mi kestää viimeiseen tuomioon, Se peittäis salaisuuteni ja kaikki Niin ystävään kuin vihollisten synnit... Haa, silmäs vilkkuu, kalpa kuoleman, Jok' yli tuhansien päiden heilut Hiuskarvalla mun heikon tahtoni! Ei, ei! Senvuoks en syntynyt, senvuoks ei Minussa sorrettujen veri virtaa Sydäimest' aivoon asti kiehuen. On hornaan taivas syösnyt, voimaa uutta Maailman sorto tilaan sieltä tuomaan. Siis, kosto, hengelläs niin täytä sielun', Ett' ainoastaan sun se tuntee, iske, Sydämen juureen iske, hurja viha, Niin että vaan sun käskystä se sykkii!

Seitsemäs kohtaus.

DANIEL HJORT. ARVID STÅLARM. OLAVI KLAUNPOIKA. JUHANI FLEMING. ERÄS SOTAVANHUS (kantaen sisään viinipikaria). UPSEEREJA. Myöhemmin SIGRID.

STÅLARM (puheissa erään upseerin kanssa).

Kun olin laps', mull' oli kaksoisveljes, Jok' aivan nuorna kuoli. Muistan kuinka Rukoilin haudallansa, ett'en koskaan Maan mustaan multa joutuis. Kumma kyllä, Ett' taitamattomat ja tuulen tuomat Lapsuuden toiveet usein käyvät toteen. Nyt, näätten, suoraan ilman kautta mennään Maan yli oikotietä elämästä. Pikari tänne! Uljaat sotaveikot, Eläköön rehellisyys, elon mehu Ja maineen helmi, pohjaan elon malja!

(Kaikki juovat).

Olavi, laula meille hauska laulu!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Pikari onko kaikilla? Kas tuossa!

(tarjoo pikarin Daniel Hjortille, joka vastenmielisesti ottaa sen).

Laulu.

Pyhä Yrjänä maljan ja miekan mies Ol' urhokkain. Hän juoda ja valaa vertahan ties Iloiten vain. Käy käessä miekka hän laulellen Lohikäärmeen luo. Ja maahan sortuvi hurmeesen Nyt käärme tuo. Hei malja miehuuden!

Kööri.

Hei malja miehuuden!

OLAVI KLAUNPOIKA (Daniel Hjortille).

Mit aiot? Pikaris on kukkurallaan. Sä peijaat, Daniel! Maljas! Pohjaan juo! (laulaa):

Pyhä Yrjänä vaimokseen kotihin Vie prinsessaa. Kuningas se nyt lausui: "kruununkin Hän kannattaa". "Ei, mulle kruunusi raskas on, Pojalles sen suon. Mut anna, ett' astua kuolohon Saan eestä tuon!" Hei, malja kunnian!

Kööri.

Hei, malja kunnian!

(Tykinlaukaus kuuluu).

OLAVI KLAUNPOIKA.

Jo alkaa leikki. Yks' on värsy vielä.

(laulaa).

Satamäärää vastahan kestänyt Ol' yksistään. Hän löi ja hän voitti ja kaatui nyt Kuin leikillään. Ja silmin seisovi hehkuvin Nyt kuningas: Oi, tuhat henkeä vaihtaisin Ma miekkahas! Hei, kuolon malja tää!

Kööri.

Hei, kuolon malja tää!

(Tämän värsyn kestäessä lähtee muutamia upseereja pois).

OLAVI KLAUNPOIKA (Daniel Hjortille, joka aikoo lähteä).

No, Daniel, mihin nyt?

DANIEL HJORT.

Se teit' ei koske!

OLAVI KLAUNPOIKA (pidättää häntä).

Pettäjä! -- Kas kuin kalpenee hän, veikot, Tuon nimen kuullessaan!

DANIEL HJORT.

Pois muurillen, Jo herttua tulee.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Tunnustatko, konna!

DANIEL HJORT.

Se todistakaa! Syyttömyyten' viskaa Takaisin omaan kurkkuunne sen nimen.

SIGRID (tulee sisään).

OLAVI KLAUNPOIKA.

Vai todistusta? -- Mitä keskell' yötä Teit leiriss' amiraalin.

DANIEL HJORT.

Mitä teinkö? Sanokaa, koska tiedätte...

OLAVI KLAUNPOIKA.

Haa, siellä Siis olit. -- -- Jos en huomannut hänt' oisi Hän vielä pettäis...

UPSEERIT (paljastavat miekkansa).

Surma pettäjälle!

SIGRID (syöksee väliin).

Se mahdotont' on! Kuulkaa häntä, kuulkaa!

DANIEL HJORT.

Mua älkää lähestykö. Miekat alas! -- No niin, ma teidät petin, pettäjät!

SIGRID (vaipuu kiljahtaen Juhani Flemingin syliin).

DANIEL HJORT (jatkaen).

Täss' on se, jonka sanat voiman teiltä Kuin lehden karisti; täss' on se, joka Kukisti teidät -- ja siit' ylpeilee!

1:N UPSEERI.

Hengeltä pois! (tunkeuvat Daniel Hjortin päälle; tämä tempaa miekan eräältä upseerilta ja puolustaa itseänsä).

OLAVI KLAUNPOIKA (lyö miekan Daniel Hjortin kädestä).

Daniel Hjort

JUHANI FLEMING (valaisee soihdulla Daniel Hjortia).

Hän tainnoksiss' on! Liian hyv' on luonto.

DANIEL HJORT (herää).

(Tähystyvät toinen toistansa kauan aikaa äänettömästi).

JUHANI FLEMING.

Katsahtaa, kurja, rohkenetko minuun!

DANIEL HJORT.

Kuin omatunto silmän' iskee sinuun?»

JUHANI FLEMING.

Rukoile, silmäs nosta taivaasen!

DANIEL HJORT.

Sun kätes kuolkoon! -- Sitä rukoilen.

JUHANI FLEMING.

Miss' omi Luoja, kun noin kuolee kurja?

DANIEL HJORT.

Ei sinun kättäs johtamassa, hurja.

JUHANI FLEMING.

Soi laukaus, kuninkaan ja kruunun suoja!

DANIEL HJORT.

Pois haihdu, turmion ja surman tuoja!

JUHANI FLEMING.

Sen siitit ja sen kautta henkes heität.

DANIEL HJORT.

Mut kadotukseen kanssani vien teidät.

Kahdestoista kohtaus.

EDELLISET. SIGRID.

SIGRID.

Se valhe, ilkeä on valhe, meille Ladottu turmioksi. Hän, hän ei Sit' ole tehnyt.

JUHANI FLEMING (kylmästi).

Sinä, Sigrid, täällä? Mit' etsit?

SIGRID.

Varmuutta ja kuolemaa.

JUHANI FLEMING.

Näin raukka, nimes häpäiset ja kuntos Ja isäs! Peitä rikollinen tuntos!

SIGRID.

Mit' isä, nimi, kaikk' on häntä vastaan. Eläissä väärin, kuoloss' ainakin Vapaasti, suoraan kerran sykkii rinta! Sua, Daniel Hjort, ma muinoin rakastin; Työt' ethän tehnyt tuota hirmuisinta? Niin ethän? vastaa! -- Vaiti olet... vaiti?...

DANIEL HJORT.

Sua rakastin ma muinoin, Sigrid Stålmarm. Vait olen, mieltäsi en murtaa tahdo.

SIGRID.

Siis tehnyt olet tuon?

JUHANI FLEMING.

Viel' epäiletkö?

SIGRID.

Oi, jos nää synkät holvit raukeaisi, Ja mielet särkyneet jo rauhan saisi! Juhani kätes anna. -- (Daniel Hjort'ille). Kurjaa sua! Nyt halveksimaan opetit sä mua.

JUHANI FLEMING.

Mun janoo miekkani, mut sit' ei saa Katalan vangin veri saastuttaa.

DANIEL HJORT.

Totuutta haudan reunall' lausutaan; Siis kuulkaa kurjan, hyljätyinkin ääntä, -- Tuon hyljätyinkin, jonka kasvatusta Komean loistoisuuden nöyräks orjaks Pidettiin täysin taattuna. Senvuoksi Tielt' otettiin ma, senvuoks kirjatyössä Mun voiman' uuvutettiin, tehtiin heikoks Mun suoneni, pois miekka kiellettiin, Ja käten' orjaks vapisevaks pantiin Kevyisen höyhensulan palvelukseen. Epäilyyn, penseyteen, epätoivoon Mä kasvatettiin; ja kun hylky tilaan Näin saivat mun, niin kerskuin loistoaan Mun kurjaan halpuuteeni vertasivat. -- Nyt luoksen' arvaamaton vieras sai. Tuon vanhan vaimon muistatten te kai; Hän poikaans' etsi teidän joukostanne, Viimeistä lasta kansan sortamanne. Sen vei hän oman isän haudan luo, Ja mestauslava oli hauta

tuo. Hän teidän kanss' on loistoss' elänyt, Kun veljens' unhoitetut, hyljätyt Raudoissa tuskiansa vaikersivat, Kun vapautt', oikeutta puolustivat. Hän teitä vihaa hamaan kuolohon, Ja poika tuo, -- hän tässä kahleiss' on!

JUHANI FLEMING.

Vait!

SIGRID.

Kova onni.

JUHANI FLEMING.

Valhetta!

SIGRID.

Ei, kuule!

DANIEL HJORT.

Vihaani oman vihans' äiti liitti, Ja epätoivon lisäksi koston siitti. Ja sydän halveksittu tyyntyi pian, Ja usko tuli epäilyksen sijaan. En miekkaa käyttänyt, vaan sanoja, En voimaa käyttänyt, vaan viekkautta, Ja kas, ma sentään teidät kukistin! Ja vaikka sidotte mun rautoihin, Totuutta ette rautoihin te saa Ja vaikka oma syy mun langettaa, Myös teidät surmaan syöksee taivaan valta; Ja vaikka hengen viette herttualta, Te ette valoa voi hävittää. Niin meidät murskatkaa ja linnaa tää! -- Maailma kerran vaatii palkkiolle!

(Pistoolinlaukaus kuuluu holvikäytävästä. Miekkan kalsketta ja ääniä).

JUHANI FLEMING.

Hoi! -- Laukaus jo soi, -- nyt tuomiolle!

ÄÄNIÄ HOLVISTA.

Hei! Herttuan on voitto!

DANIEL HJORT.

Seis!

SIGRID (tempasee, Daniel Hjortin huudahtaessa, soihdun Juhanin kädestä ja viskaa sen salaman nopeudella kauas pois; se sammuu, näyttämö pimenee. Sigrid vaipuu pyörtyen Daniel Hjortin jalkoihin).

DANIEL HJORT.

Mun rautan' Irroita!

Kolmastoista kohtaus.

EDELLISET. ERÄS UPSEERI ja SOTAMIEHIÄ herttuan puolueesta (hyökkäävät sisään, soihdut ja paljastetut miekat kädessä).

JUHANI FLEMING (tempaa soihdun eräältä, mieheltä).

Soihtu tänne!

DANIEL HJORT.

Kiinni se mies!

(muutamat sotamiehistä tarttuvat kiinni Juhani Flemingiin).

JUHANI FLEMING.

Ah, liian myöhään!

DANIEL HJORT.

Rautan' irroittakaa!

(Sotamiehet päästävät hänet raudoista).

Pois, holvit särkyä, mielet murtuu! Ilmaa! Vapautt'! ilmaa! (syöksee ulos).

SIGRID (havahtaen).

Voi mua! mitä tein mä!

(vaipuu uudestaan tainnoksiin).

VIIDES NÄYTÖS.

(Vankihuoneen käytävä. Perällä kolme ovea. Vasemmalta kädeltä tullaan sisään, oikealla kädellä jatkauntuu käytävä syvälle holveihin, josta toinen sivukäytävä kääntyy perälle päin, muodostaen täten pimeän komeron oikealla kädellä peräseinästä).

Ensimmäinen kohta.

VANGINVARTIJA (yksin).

Kun olin nuori vielä, olinpa silloin aika velikulta. Hei vaan! Silloin oli hauska elämä, kun olut virtasi Juhani herttuan tynnyreistä ja linna kajahteli juomarahoista ja itse olin nuori, sukkela linnanpalvelija, tyttöjä viis joka sormeen. En ollut vielä kelvolleen nainut, niin tuli tuossa kirje Eerikki kuninkaalta Ruotsista, Juhani herttuan veljeltä, ja herttua joutui lukon ja salvan taakse. Tuskin ensimmäinen poikani kehossa kirkui, niin tuli herttua pois ja pani veljensä Eerikki kuninkaan sijaansa, ja rupesi itse kuninkaaksi. Sitten saimme loma-aikaa hiukan, kunnes Juhani kuningas lähetti pois veljensä vähän kauemmaksi kuin lupa oli, jos ei luvallista ole laittaa hernerokan avulla veljeänsä toiseen maailmaan. Ihmeeksi vaimoni ja Juhani kuningas kuolivat samana yönä, niin ett'en oikein tiedä, kumpaisen takia täällä koko yön kummitteli. Mutta hurskas ja jumalinen ihminen oli tuo vaimoni sentään, niin että kyllä se Juhanin takia oli, sillä hänen omaatuntoansa vaivasi veljenmurha, näet. Sitten nain minä toistamiseen samana päivänä, jolloin Sigismund, Juhanin poika, tuli kuninkaaksi. Hän ei siinä kauan pysynyt hän, vaikka Klaus Fleming häntä kyllä kovasti piteli kiinni. Siitä aiasta alkain on mulla ollut paljon väkeä täällä, milloin herttuan ystäviä, milloin Sigismundin -- ja nyt? -- niin täällä käypi, täällä matoisessa maailmassa. Sanoisin niinkuin virsikirjassa sanotaan:

Ah mik' ompi elom' tääll'? Tuska, vaiva tuskan pääll', Työ ja meno levoton. Silloink' kuin se paras on,

jos en itse olis ollut levoton veitikka nuoruudessani. Mutta nyt en luota toiseen enkä toiseen valtaan. Teen tehtäväni, enkä pidä lukua muista kuin haudankaivajasta, sillä hän aukaisee oven toiseen vankihuoneeseen, jonka suhteen minun vaan on ala-osastona.

Toinen kohtaus.

VANGINVARTIJA. OLAVI KLAUNPOIKA (tulee valhepupuvussa vasemmalta).

VANGINVARTIJA.

Tekö, Olavi herra? Elättekö vielä?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Vait! Anna minun tavata veljeäni.

VANGINVARTIJA.

Niin, mutta...

OLAVI KLAUNPOIKA.

Älä virkaasi pelkää. Pelastaa en aivo häntä. Asiansa on hän niin hyvin ajanut, ett'ei hänen tarvitse mitään peljätä voittajan puolelta.

VANGINVARTIJA.

Niin, nähkääs, laita on semmoinen, että minä ja vankihuone olemme yhtä niinkuin te ja teidän miekkanne. Minä olen kova rauta-ovi, kova rauta-ovi vaan, en pane ketään sisään enkä ketään laske ulos. Se on minun toimeni se. Kuollut olisin ma eilen vankihuoneineni, mennyt yhdellä hyppäyksellä aina toiseen maailmaan, mutta auttaisinko tänään tai huomenna ketään sieltä ulos, eipähän sitä, sellaista ei siedä tunto, en ole koskaan ennen sitä tehnyt.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Sinä se vanha ruostunut tuuliviiri. Annatko minun kohdata Juhania, vai etkö? Minulla ei ole kultaa sinulle antaa, mutta jos niin tahdot, saat itseni palkaks.

VANGINVARTIJA.

Jumala semmoisesta varjelkoon. Väärin te mun käsitätte. Kohdata häntä teidän saaman pitää, mutta tehkää se sievään, sillä herttua on täällä tuossa paikassa. -- Tulkaa maalle, Juhani herra, täällä on mies, joka tahtoo teitä tavata.

(avaa oikeanpuolisen perä-oven).

Kolmas kohtaus.

EDELLISET. JUHANI FLEMING.

JUHANI FLEMING (yrittää syleillä Olavi Klaufpoikaa).

Sä elät veljen', olet vapaa!

OLAVI KLAUNPOIKA (työntää pois Juhaniin).

Pois! Sun haltuus kunniamme uskoimme. -- Kuin teit sä työs?

JUHANI FLEMING.

Mua syytä! Vastaus Se...

OLAVI KLAUNPOIKA.

Joutuun! Vastaukses tähden tässä Nyt kiusaan kuolemaa. Sen vuoksi ryöstin Häpeän, vihan voimall' itsen' eilen Ma vihamiesten käsistä, kun turhaan Me toimes täyttämistä odotimme. No niin -- --

JUHANI FLEMING.

Sä toista puhuttele; murhe Mult' äänen sortaa.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Kurja pelkuri! Ja tuo mun veljen' on!

JUHANI FLEMING.

Sä petyt. Pelkur' En, jumal' auta, ollut!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Vastaa sitten. En toivo mitään suurempaa, kuin että Sen luulon kuoletat.

JUHANI FLEMING.

No kuulehan! Jos muiden meikäläisten laill' et oisi Sa pakoon päässyt, viekkaan morsioni Isänsä jaloiss' olisit sä nähnyt Te'oistaan mielipuolena.

OLAVI KLAUNPOIKA.

No, mistä?

JUHANI FLEMING.

Väärästä rakkaudesta kavaltaajaan...

OLAVI KLAUNPOIKA.

No, eihän!

JUHANI FLEMING.

Soihdun kädestäni löi hän, Iim' antoi laukaus meidät, herttuan Soturit sisään syöksä, muut' en muista.

OLAVI KLAUNPOIKA.

Näin yhtynytkö kaikk' on meitä vastaan! Nyt näyn ymmärrän, jonk' yöllä näin.

JUHANI FLEMING.

Sä näitkö hänet?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Hän se mahtoi olla. Ma kalvaan, lumivalkean näin haamun Kuin terhenen niin hiljaa leijuvaan, Miss' oli muuri merta vastaan korkein. Sen kiharoilla mustill' loisti kullat Ikäänkuin sepeleeksi käärityt. Hän lauloi virttä, jota: laineet säisti, Ja vakaasti kuin unenkulkija Hän astui muurin äärtä hohtavaista. -- Luin hiljaa rukouksen, kohti kuljin. Hän poissa oli, ja kun sinne ehdin -- Vedessä värähteli tähdet vaan -- -- --

JUHANI FLEMING.

Jos hän se olis ollut! -- Etkö nähnyt?...

VANGINVARTIJA (sisäänkäytävässä).

Nyt herttua jo saapuu. Joutukaa!

OLAVI KLAUNPOIKA (tarttuu kädellensä miekan kahvaan ja katsoo sisäänkäytävään päin).

Pois kaukan' on hän. Kuules, Juhani! Hän henkes vie. Viel' ei hän sua tunne. Sukumme viimeinen sä olet. Anna Mun eestäs kuolla. Puvun vaihdamme. Sa hiivit pois.

JUHANI FLEMING.

En, Olavi, en koskaan!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Sun täytyy. Muista nimeämme!

JUHANI FLEMING.

Sinä Sen edest' elä! (menee sisään vankihuoneeseen).

VANGINVARTIJA.

Kuolo meidät perii, Jos ette riennä! -- Tuonne holviin menkää. Sen varjossa ei kukaan teitä huomaa.

OLAVI KLAUNPOIKA (kätkeytyen).

Sokea sattumus, siis ystäväni Viel' ollos! Viel' ei ole aika kuolla!

Neljäs kohtaus.

VANGINVARTIJA. HERTTUA KAARLE. AMIRAALI SCHEEL. Myöhemmin ERÄS UPSEERI.

HERTTUA.

Siis tänne olet viedä käsenyt Sä Daniel Hjortin?

SCHEEL.

Niin hän itse tahtoi. Kun hänet raudoist' irroitimme, syöksi Hän heti holvista, ja tuskin kuullen Mun sanojani, joilla rauhoittaa Hänt' yritin ma, paeta vaan tahtoi Pois linnasta, siks kunnes vihdoin tänne Hän suostui vetäymään hiljaisuuteen. Valoisimmassa huoneessa hän täällä Nyt Teidän Armoanne odottaa.

HERTTUA.

Sä kummaa kerroit hänestä ja sentään Niin todenlaista. Jalon riemun tuopi Se sieluhuni, samalla kuin täytyis Mun sua nuhdella siit', että käytit Niin miettimällä tätä nuurukaista.

SCHEEL.

Ylevä herttua!

HERTTUA.

Ma tiedän, mitä Sanoa aiot. Tänne anna sormus, Min hältä sait, ja jonka muka annoin Ma muinoin hänen isälleen.

SCHEEL (antaa herttualle sormuksen).

Täss' on se.

HERTTUA (ottaa sen käteensä).

Niin, minä tunnen sen. Kaikk' epäily Puheensa totuudesta haihtuu nyt. Tuo sormus, mitkä muistot herättää se! Kun annoin sen, nuor' aivan olin silloin, Enk' aavistanut mihin olin luotu. Mut silloin jo ol' uljaat tuumat mulla, Rakastin hartahasti isäni Jaloa työtä, Ruotsin vapautta, Verestä kukkaa, puhjennutta tuskin, Ja vihast' usein puistin voimatonna Ma nyrkkiä, kun veljeni löyhyys Ja ahnas aateli ja palkkapapit Työt' uljast' yrittivät kukistaa. -- Mun aikan' tuli, tuli myrskyn lailla, Ja myrskyn lailla pohjolasta perkaan Pois aurehen, mi saastuttaa sen ilmaa, Ja muran kaiken, mit' on maalla sen. Mun voitto on, ja niin sit' aion käyttää, Ett' yksikään ei sitä multa kiellä. Mun tuomio, ja niin sen langetan, Ett' armo hellivä ei kirvest' estä. Mun Ruotsi on, ja kruunun sen ma saan, Kun rauhaan, voimaan olen saanut maan.

(kääntyen Scheelin puoleen).

Scheel! Onko neuvoskunta kokoon pannut Jo syytöksen ja tuomion?

SCHEEL (antaa hänelle kahdet paperit).

Täss' ovat.

HERTTUA (silmäillen niitä).

Maanpetturi ja hengentuomio.

(antaa takaisin Scheelille kirjoitukset).

Hyv' on -- tai oikein on -- ja oikein käyköön!

ERÄS UPSEERI (tulee sisään ja antaa herttualle kirjeen).

Me miehen Puolast' yllätimme, jolla Oi' Arvid Stålarmille tämä kirje.

HERTTUA (ottaa kirjeen).

Vai Sigismundilta! Nyt hän sen saakoon.

(Upseeri lähtee).

Mies! avaa ovi Arvid Stålarmille Ja anna hälle tuo. (jättää kirjeen vanginvartijalle. Scheelille) Pois syrjään tulkaa!

(vetäytyy syrjään Scheelin kanssa).

Viides kohtaus.

EDELLISET. ARVID STÅLARM (vasemmanpuolisesta ovesta).

VANGINVARTIJA.

Esille tulkaa, päämies. Minulla On kirje teille. (antaa sen).

STÅLARM.

Sigismundilta! Kuin kuollehelle! "Armas Arvid Stålarm... Sua kiitämme... me kyllä soisimme... Apua lähettää en ole voinut... Ma epäilen jos... unen multa vie Se veri, jot' on turhaan vuodatettu... Hyvästi Ruotsi!... Ennen puhtaan opin Ma pidän sekä kruunun menetän... Sen ennen vihamiehen haltuun annan... Kuin maani häviöstä syytä kannan... Sen Luoja kääntäköön... mun luoksen saa... Sua kuninkaasi Puolass' odottaa..." Se puuttui. Isän sydän murrettuna, Ja maine oman lapsen tahraamana, Ja voitettuna, vankina; -- tää vielä.

(peittää kasvonsa kirjeellä ja alkaa horjuen palata vankihuoneeseen).

HERTTUA (kuolemantuomio kädessä).

Myös täss' on kirja, teitä koskeva, -- Ei kuninkaalta, mutta isänmaalta.

STÅLARM.

Te täällä, herttua! Tuon kirjan tunnen, En sitä nähdä huoli, vastaan vaan: Ma kuninkaallen' olin kuuliainen.

HERTTUA.

Sä viimeishetkeen väijyit henkeäni Ja kunniaani, -- lue kuolemas!

STÅLARM.

En pyydä armoa. Työ lopuss' on, Maa teidän on, Sigismund meidät hylkäs. Siis paras mun, kun astun

kuolemaan.

(notkistaa toisen polvensa).

Tok' armahtakaa pientä joukkoa, Mi jäljell' on mun lippukunnastani. Mun oli käsky, miehuus oli heidän. Ja isänmaata jos te rakastatte, Sen hyväks säästää sen jalot miehet.

HERTTUA.

Teit' armahdin ma kerran, silloin sanoin: Voi sitä, joka tämän armon rikkoo, Ma palajan ja poiss' on silloin sääli. -- Täss' olen nyt, ja sanani se pysyy.

STÅLARM.

Nimenne kastakaa siis verehemme, Ja ett'ei jälkimailma teitä säälis, Se kastakaa myös vereen Flemingin!

HERTTUA.

Sä röyhkeä! Suus kohta kuolo tukkii! Vie hänet vankityrmään takaisin. --

STÅLARM (menee vanginvartijan viemänä takaisin vankineesensa).

HERTTUA.

Scheel! Tunnetko sä nuoren Flemingin?

SCHEEL.

Se, minkä kuullut olen, näyttää että Kovilla miehill' lempeät on lapset. Jalona, nuorna, viatonna tuli Perinnön vuoks hän tänne Varsovasta, Ja ryhtyi sotaan vasta nyt. Hän ei Kuin toiset, sulkiessaan linnan meiltä, Valaansa teitä kohtaan rikkonut.

HERTTUA.

Mut hän se ruudin aikoi sytyttää.

SCHEEL.

Hänt' uljuus, nuoruus siihen houkutteli. --

HERTTUA.

No niin, tuo tänne hänet. Tahdon koittaa, Mit' oivaa Flemingiltä voipi oottaa.

Kuudes kohtaus.

HERTTUA. SCHEEL. VANGINVARTIJA (tuo esiin) JUHANI FLEMING'in (jonka jälkeen hän ja Scheel vetäytyvät peränpuolelle).

JUHANI FLEMING (itseksseen).

Tuo siis on hän, niin kuninkaani muoto Kuin himo kunnian on kunniata Ja valtaa väkivalta.

HERTTUA (itseksseen).

Tuo siis poika Klaus Flemingin, sen ainoan, mi mulle Voi vetää vertoja, tuon uskaliaan Ja lujan, ankaran kuin minä itse, Ja jota vihaan jälkeen kuolemankin.

JUHANI FLEMING (itseksseen).

Niin helpoks onnen aikaan tuntui kuolo. Nyt, sydän, kaikk' kuin kadotit sä, kuinka Viel' elämästä kuiskata voi toivo! Luo kuninkaan jos käyn taas, palatessa En ole sama mies kuin lähtiessä.

HERTTUA.

Juhani Fleming! Kuulin että ootte Vähemmän syypää tuomioon kuin muut. Siis -- käykää lähemmäks -- jos tahdotten Vapaana mulle palvelukseen tulla Ja jättää Warsovan ja Sigismundin, Niin sovinnon ja armon merkiks tuossa Ma käten' annan.

JUHANI FLEMING.

Teidän Armonne! Niin kalliiks kuin tuon jalon tarjon katson, Te yhtä kalliiks arvatkaa se tunne, Mi haudan reunall' eestäni nyt puhuu: Ei syytä saaliista, miks hylkäisin Ma rakkaan kuninkaani sekä häntä Niin kiittämättömästi pettäisin.

(notkistaa toisen polvensa.)

Ma muut' en voi, kuin nöyrimmästi pyytää Vapaata, jalomielist' armoa.

HERTTUA (kolkosti naurahtaen).

Ja mitkä ehdot määrääät, sinä kuoloon Tuomittu tuomari, jott' armoni Sä jalomieliseksi tunnustaisit?

JUHANI FLEMING.

Olenhan vankinne, mua rangaiskaa; Maanpakoon isänmaasta saattakaa. Näin annan teille puolen elämätä, Mut sanaani ja kuningast' en petä.

HERTTUA.

Miks kahta polvea et notkista?

JUHANI FLEMING (nousee seisolle).

Sen Jumalalle yksin teen ja sille, Ken Hältä vallan sai, sen kunnian Suon Jumalalleni ja kuninkaalle.

HERTTUA.

Sä kyllin näytät, että isäs luonnon Ja korskan mielen olet perinyt, Ja varoitat, mit' olis oottaminen, Jos elää saisit.

JUHANI FLEMING.

Teidän Armonne, Ma vannon...

HERTTUA.

Puolin sydämin sä vannot Ja puoleks polvillas ja puolin mielin. Mun armoni sä hylkäsit. En luota Ma lupauksiin. Mestauslavan luona Tapaamme toisemme. Jää hyvästi! -- Nyt Daniel Hjortin luo. Mua seuraa, Scheel!

(Menee Scheelin kanssa keskimäisen perä-oven kautta, jonka vanginvartija avaa.)

JUHANI FLEMING.

Siis kuolema! Vaan unta haihtuvaa Ol' eloni, ja jälkeä en yhtään Ma jätä maailmaan. Oi, raskast' on, Niin raskasta on sentään nuorna kuolla! --

Seitsemäs kohtaus.

JUHANI FLEMING. VANGINVARTIJA. OLAVI KLAUNPOIKA (astuu esiin).

OLAVI KLAUNPOIKA.

Ma lähdän nyt. Sull' onko tointa, jota Voin täyttää?

JUHANI FLEMING.

Terveisiä äidilleni, Ja laita Sigrid siunattuhun multa. Hyvästi! --

OLAVI KLAUNPOIKA.

Hyvästi!

VANGINVARTIJA.

Jos ette lähde, En takaa kuinka käypi.

JUHANI FLEMING.

Hyvästi!

(menee vankihuoneesensa)

VANGINVARTIJA.

Jo tullaan, kuulkaa!

OLAVI KLAUNPOIKA.

Huoleti!

(Vanginvartija avaa oven. Olavi Klaunpoika kätkeytyy sen taakse).

Kahdeksas kohtaus.

EDELLISET. HERTTUA. SCHEEL. DANIEL HJORT (astuvat sisään avatun oven kautta).

DANIEL HJORT.

Mit aikoo Hän mulle tehdä? Näyttää siltä kuin hän Mua halveksis.

SCHEEL (Daniel Hjortille).

Te jäätte jälkeen. Halu Teill' onko jäädä?

DANIEL HJORT.

Minä tulen. -- Tehkoot Kuin tahtovat, en pelkää heit', en ketään.

(Herttua, Scheel ja Daniel Hjort poistuvat vasemmalle).

OLAVI KLAUNPOIKA (seuraamaisillaan heitä).

Viel' elän minä, teitä seuraan tiellä, Yks toimi mull' on tehtävänä vielä!

(menee kiireesti toisten jäljissä).

VÄLIKUVAUS.

(Aukea paikka linnan läheisyydessä. Turun kaupunki kaukana perällä. Oikealla kädellä kunnas).

Yhdeksäs kohtaus.

EBBA FLEMING (jota taluttaa) piispa EERIKKI EERIKINPOIKA. HERTTUA KAARLE (kohtaa heidät).

HERTTUA.

No, teidänkin nään vihdoon, herra piispa!

(luoden silmäyksen Ebba Flemingiin)

Niin näytte tehneen tok', ett' eduksenne Tää yhtymys ei kääntäis mieltäni.

EERIKKI PIISPA.

Siks' en täss' olekaan. Ma surevaista Vaan lohdutan ja ylpeätä neuvon.

HERTTUA.

Jos jälkimäistä ennen olis tehty, Teilt' edellinenkin nyt säästyis, -- silloin Ei verta eikä kyneleitä nyt Ois vuotanut mun tähteni niin paljon.

EBBA FLEMING.

Ja tänne Teidän Armoanne tuonut Ei muu kuin petos.

HERTTUA.

Oikeutettu kosto, Jonk' oma siitti väkivaltanne.

EBBA FLEMING.

Se teille, Teidän Armonne, on vallan Etuisa tekosyy.

(Kellonsoittoa).

HERTTUA.

Te korska rouva, olette onneks vaimo! Muuten soisi Nuo kellot teillenkin. (lähtee).

EBBA FLEMING.

Ah, kuolonkellot! -- Oi armoa!... ei, voiton lisäksi ei Hän saata ryöstää kyynelt' äidin kurjan.

PIISPA.

Se helmaan valakaa sen ystävän, Jok', ehkä kovin koitteleekin meitä, Tok' unheesen ei nöyrää mieltä heitä.

EBBA FLEMING.

Mua kummullen nyt viekää. -- Kiitos, rauhaan Nyt tahdon jäädä. Menkää, sitä toivon.

PIISPA.

Ma tahtoo kunnioittaa tiedän. Jos tarvitsette, lähell' olen tässä. (lähtee).

Kymmenes kohtaus.

EBBA FLEMING (yksinään kunnaalla. Turun kaupungin kansaa kulkee vähän päästä näyttämön perän poikitse).

EBBA FLEMING.

Kuin huoletonna juhlapuvussa Nuo joukot käy. Meit' ei nyt kukaan kuule. Vaan kellot yksin kuuluu. Hautaan soittaa Ne kaiken sen, mit' armast' oli mulla. Nyt sammuu kunniamme viime loisto, Nyt murtuu viime jäännös vallastamme, Nyt suvustamme viimeinen käy kuoloon, Ja se mun ainoa on poikani; Ja hauta, johon vaakunamme särkyy, On mestauslava! -- Meit' ei kuule kenkään. Ei edes Luoja. Taivasta mun sielun' Ei saavuta. Maan puoleen vaan se horjuu.

(kallistuu kummun puoleen, peittäen kasvonsa).

Yhdestoista kohtaus.

EBBA FLEMING. KATRI.

KATRI (nousee kummulle Ebba Fleming'in takana).

Siis tuli vihdoinkin koston päivä. Katso! --

EBBA FLEMING (äskeisessä asemassaan).

Ken on se? -- Neuvo mulle rukous, Mi taivaan saavuttaisi.

Daniel Hjort

KATRI.

Nosta silmäs!

EBBA FLEMING (nostaa silmänsä).

Ah! sama vaimo!

KATRI.

Nouse ylemmäksi, Käy katsomaan kuin kuolee poikas!

EBBA FLEMING.

Mitä Tein sulle, että näin mua sorrat?

KATRI.

Mitä Tein minä, että sä mun sorrit?

EBBA FLEMING.

Lähde, Jos olet äiti! --

KATRI.

Minä kerran olin, Mit' olet sinä nyt, nyt minä olen Mit' olit sä.

EBBA FLEMING.

Erici!

KATRI.

Puoliosi Vei isäni ja puolisoni hengen.

EBBA FLEMING.

Erici! (Kellon soitto taukoo).

Kahdestoista kohtaus.

EDELLISET. Piispa EERIKKI SOROLAINEN (tulee sisään).

KATRI.

Ja nyt pois on poikas.

EBBA FLEMING.

Voi!

KATRI.

Ja minun poikan' teille surman toi.

PIISPA.

Vait, ken sä lienetkin, ja muista; kosto Ei ole ihmisen.

Kolmastoista kohtaous.

EDELLISET. HERTTUA. SCHEEL. HERRASMIEHIÄ, herttuan seurueeseen kuuluvia. Turun KANSAA. SOTAMIEHIÄ. DANIEL HJORT.

HERTTUA.

Nyt päättyi työmme. Mut ennenkuin me jätämme tän paikan, Joss' ompi valtakunnan rauhan hinnaks Niin paljon verta täynnyt vuodattaa, Yks toimi mull' on tehtävänä vielä. Käy viereheni, Daniel Hjort! Jos työsi Teit suosion tai kullan pyynnöstä, Niin, vaikka henkeni ja linnan sillä Sa pelastit, sun hylkäisin ma töines; Mut tekoos kun ma entist' elämääsi Ja sukukuntas sortotilaa vertaan, -- En tätä kansaa rakastanut ois, Sen mökeiss' olisin ma viekastellen Vaan istunut, jos kiroisin sua. -- Ota Siis kädestäni isäs sormus jälleen, Ja jott'ei mikään entisaikain muisto Nimeesi jäisi, valikoitse uus, Ja jott'ei herjata sua kenkään tohtis, Saat tämän miekan. Niin sa sitä käytä Ett' Ilkan poiasta saan kunniaa!

DANIEL HJORT (ottaa vastaan miekan, silmäellen yleisön puoleen. Itsekseen).

He kuin mua katsovat!

KATRI.

Mun poikan'!

DANIEL HJORT.

Äiti! Nyt rintaas minut paina, peitä pääni, Ett' ei mua kukaan nää, se povees peitä, Ja lemmi mua, lemmi!

EBBA FLEMING.

Hän -- tuon poika! Se tott' on siis. Jos vanhurskas on taivas, Miks minuun vaan sen kosto lankee!

(Hälinää ja liikettä kansan joukossa).

Neljästoista kohtaous.

EDELLISET. KANTAJIA (kantaen paaria, joilla Sigrid Stålarms makaa valkoiseen hameeseen puettuna, kultakoruja otsalla; meriheiniä on hameeseen istunut ja takertunut kiharoihin). OLAVI KLAUNPOIKA (astuu kansan joukkoon).

YKSI KANTAJISTA (sisään astuessaan).

Tilaa!

HERTTUA.

Uponnut tyttö!

SCHEEL.

Tytär Stålarmin!

DANIEL HJORT.

Ah! Hän se on! (äänettömyyttä). Noin kävikö sun sitten! (hurjasti) Pois! kuolleet viekää maille kuollehitten!

(Kantajat vievät pois parit).

DANIEL HJORT (äidilleen).

Nyt, äiti, onnellinen ollos taas! Kaikk' katkeruus nyt poista rinnastas, Kaikk' entisaikain synkät muistot poista! Kas herrttuaa! Kas, päivä kirkas loistaa! Nyt kosto, viha, vaiva, kaikk' on mennyt! Nyt uudestaan sun tähtes elää saan. Mit' ollut on, se saata unheesen nyt. Työt jalot mielessäni hehkuu vaan.

KATRI (keskeyttäen).

Sua pahoitinko?

DANIEL HJORT.

Mua? Ethän vainen! Sit' aikaa muistaa vaan, mi vihdoin koittaa Ja kansaa, joka vapauden voittaa! -- Pahaako -- mulle? Ei! Mua kutsuu maine, Ja valmis olen sitä nauttimaan.

OLAVI KLAUNPOIKA (käsi miekan kahvassa).

Kun täys' on vilja, niin se leikataan.

DANIEL HJORT (Katrille).

Ma toimiin ryhdyn uljaan', uhkamiellä. Viel' en mä murru. Voimaa mull' on vielä. Ja pääni minä pidän pystyssä!

OLAVI KLAUNPOIKA (lävistää Daniel Hjortin sydämen, niin että tämä kaatuu).

Tuoss' -- oikean saat palkkas, pettäjä!

DANIEL HJORT.

Ah! --! --! Voi! (kuolee).

KATRI.

Mun poikan'!

HERTTUA.

Ken se oli?

OLAVI KLAUNPOIKA.

Fleming.

HERTTUA.

Se päällä maan sun työs' on viimeinen!

(antaa sotamiehille merkin tarttumaan kiinni Olavi Klaunpoikaan).

OLAVI KLAUNPOIKA.

Se ennalt' oli tietty uutinen!

(lähtee sotamiesten seurassa).

KATRI.

Laps! herää!

EBBA FLEMING (itseksensä).

Hän on Herran tuomiolla!

KATRI.

Mun syyn' on tuo! Voi kuollut! -- Mieli murtuu. Mun poikan'! Ota minut kuoloon myötäs!

HERTTUA.

Noin tahtonut en palkita ma työtäs. Sä portaaks tulit valtiaalle vainen, Ja murrut heti, jalo nuorukainen. --

(torven toivotuksia kuuluu).

Nyt kuule kansa! Torvet kutsuu meitä, Mua valtahan, ja rauhan toimiin teitä!

EERIKKI PIISPA.

Oi Luoja! Onko tarpeen että kaikki Maailman tuet, rakkaus, kunto, maine Ja rehellisyys, horjuvat kuin ruoko, Ja tuhansittain sydämiä särkyä, Jott' etehenpäin tuuman verran vaan Maailma liikahtaisi radallaan.

End of the Project Gutenberg EBook of Daniel Hjort, by Josef Julius Wecksell

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK DANIEL HJORT ***

***** This file should be named 18322-8.txt or 18322-8.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in: <http://www.gutenberg.org/1/8/3/2/18322/>

Produced by Matti Järvinen and Tuija Lindholm.

Updated editions will replace the previous one--the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away--you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.org/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying,

performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following

each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. **LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES** - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. **YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.**

1.F.3. **LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND** - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED,

INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY

- You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, is critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pgla.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pglaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaf.org>

For additional contact information: Dr. Gregory B. Newby Chief Executive and Director gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated

equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.org>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

*** END: FULL LICENSE ***

Daniel Hjort

A free ebook from <http://manybooks.net/>